

950-83

**Interprovinciaal Project
Windpark Afsluitdijk**

Planologisch Basisdocument

**Interprovinciaal Project
Windpark Afsluitdijk**

Planologisch Basisdocument

Code 99-99-18 / 06-09-01

**IPWA 99-99-18 / 06-09-01
INTERPROVINCIAAL PROJECT WINDPARK AFSLUITDIJK
PLANOLOGISCH BASISDOCUMENT**

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
1. INLEIDING	1
1. 1. Aanleiding herziening beleid	1
1. 2. Voorbereiding	2
1. 3. Doel en status Planologisch Basisdocument	3
1. 4. Leeswijzer	4
2. DOELSTELLING EN BELANG WINDPARK AFSLUITDIJK	5
2. 1. Doelstelling	5
2. 2. Ligging zoekgebied	5
2. 3. Maatschappelijk belang van een grootschalig windpark	6
3. BELEID EN WETGEVING	8
3. 1. Inleiding	8
3. 2. Visie op ontwikkeling duurzame energie	8
3. 3. Ruimtelijk beleid	10
3. 3. 1. Internationaal ruimtelijk beleid	10
3. 3. 2. Nationaal ruimtelijk beleid	13
3. 3. 3. (Inter)provinciaal beleid	19
3. 4. Ruimtelijk relevante wetgeving	22
3. 4. 1. Natuurbeschermingswetgeving	22
3. 4. 2. Milieuwetgeving	22
3. 4. 3. Overige wetgeving	23
4. RANDVOORWAARDEN TEN AANZIEN VAN DE LOCATIE	24
4. 1. Inleiding	24
4. 2. Randvoorwaarden vanuit de omgeving	25
4. 2. 1. Randvoorwaarden natuur en milieu	25
4. 2. 2. Randvoorwaarden gebruiksfuncties	28
4. 2. 3. Bandbreedte voor ontwikkeling windpark	32
4. 3. Beeldkwaliteit	33
4. 4. Technische uitgangspunten	35
4. 5. Bestuurlijke randvoorwaarden	37
4. 6. Compensatie	37
5. KEUZE UIT ALTERNATIEVEN	39
5. 1. Inleiding	39
5. 2. Beschrijving alternatieven	39

5.	3.	Effecten op natuur en milieu	44
5.	4.	Effecten op gebruiksfuncties	48
5.	5.	Toetsing aan beeldkwaliteit	48
5.	6.	Toetsing technische uitgangspunten	49
5.	7.	Toets aan bestuurlijke randvoorwaarden	49
5.	8.	Afweging	51
5.	9.	Compenserende maatregelen	53
6.		INSTRUMENTELE VERTAALSLAG	54
6.	1.	Inleiding	54
6.	2.	Gevolgen bestaand beleid en wetgeving	54
6.	3.	Nieuw beleid en wetgeving	57
6.	4.	Vormgeving van het planologisch kader	58

1. INLEIDING

1. 1. Aanleiding herziening beleid

De provincies Noord-Holland en Fryslân hebben samen het voornemen om in het gebied rond de Afsluitdijk ruimte te reserveren voor een windpark met een capaciteit van zo'n 300 Megawatt (MW).

Dit streven komt voort uit de wens van beide provincies om gezamenlijk te voldoen aan hun verplichtingen uit de Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie (BLOW), waarin wordt voorzien in een substantieel aandeel van windenergie in het streven naar een meer duurzame energievoorziening (meer schone energie en verminderde afhankelijkheid van eindige, fossiele energiebronnen).

De provincies streven naar het combineren van molens, dijk, wind en water tot een aansprekend infrastructureel kunstwerk van internationale allure.

Om dit windpark planologisch mogelijk te maken, zal een herziening moeten plaatsvinden van de streekplannen van beide provincies.

Om de benodigde planologische- en vergunningsruimte te realiseren, hebben de betrokken provincies en gemeenten op 28 oktober 1998 het *Bestuursconvenant Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk* ondertekend.

De bij het voornemen betrokken gemeenten zijn de gemeenten Harlingen, Wûnseradiel, Wieringen en Wieringermeer. Zij zullen ten behoeve van het windpark planologische medewerking verlenen, in de vorm van bestemmingsplannen of projectprocedures. In figuur 1 zijn de *bestuurlijke grenzen* in het gebied rond de Afsluitdijk aangegeven.

Het betreft hier een initiatief dat niet kan zonder de planologische medewerking van het Rijk. Op het betrokken gebied is een aantal planologische kernbeslissingen (PKB's) van toepassing.

Het Planologisch Basisdocument vormt de basis voor gedachtewisseling en meningsvorming over het planologisch mogelijk maken van het Windpark Afsluitdijk door de diverse overheden. Als de planologische medewerking wordt verleend, is er toestemming op hoofdlijnen. Het oprichten van het windpark kan pas beginnen als de vergunningen zijn verleend, zoals de bouwvergunningen, milieuvergunningen, en vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet.

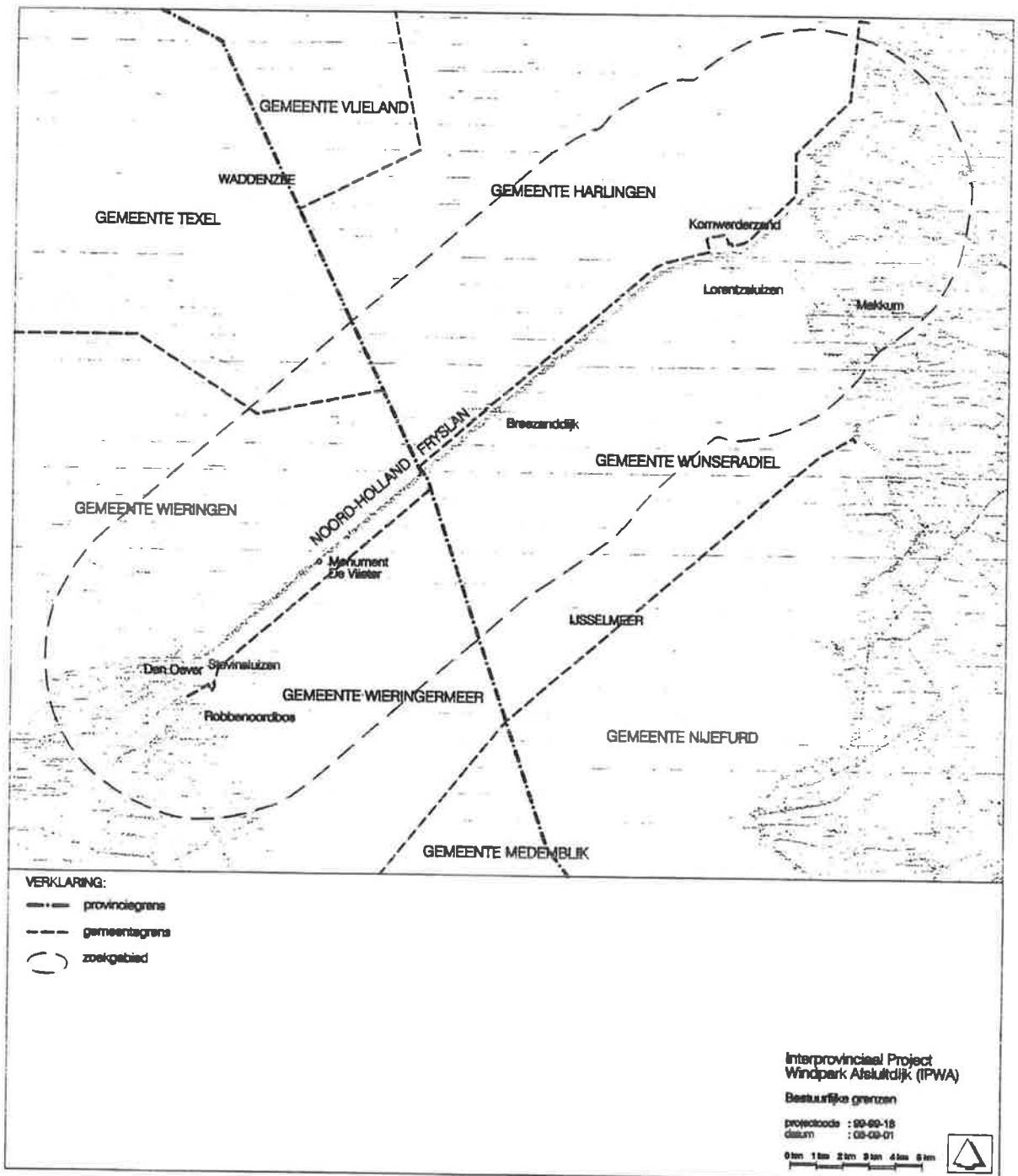
Het gebied waarop de planologische besluitvorming betrekking heeft is het *zoekgebied* voor het windpark. Gelet op de gewenste ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk, is gekozen voor een gebied binnen 6 km van de Afsluitdijk. Het gaat hier om een indicatieve grens. De motivering van het zoekgebied wordt in paragraaf 2.2 gegeven.

In figuur 1 wordt het zoekgebied weergegeven.

1. 2. Voorbereiding

Onderliggend onderzoek

Ter ondersteuning van de besluitvorming hebben de provincies diverse onderzoeken laten uitvoeren.

Figuur 1: Bestuurlijke grenzen en zoekgebied

Een daarvan is een Nut- en Noodzaakanalyse (NNA). De NNA motiveert het streven om een windpark van 300 MW te realiseren en onderbouwt de keuze om dit park in het gebied rond de Afsluitdijk te realiseren.

Om de milieu-effecten van een grootschalig windpark langs de Afsluitdijk in kaart te brengen is een milieu-effectrapportage uitgevoerd.

Het milieu-effectrapport (MER) geeft een zo goed mogelijk beeld van de verwachte milieu-effecten. De MER dient primair ter onderbouwing van de planologische besluitvorming.

Aan de MER is de Projectnota van het windpark gekoppeld. In deze Projectnota zijn de technische en economische mogelijkheden van het windpark geïnventariseerd.

Ook is onderzoek gedaan naar de eisen van beeldkwaliteit waaraan het windpark zal moeten voldoen. Mede op basis van deze beeldkwaliteitseisen zijn de diverse alternatieven ontwikkeld die zijn beoordeeld in de MER.

Deze onderliggende onderzoeken zijn nodig om te kunnen bepalen:

- waar en onder welke voorwaarden een Windpark Afsluitdijk acceptabel is;
- op welke wijze nadelige effecten voorkomen of in voldoende mate beperkt kunnen worden.

De informatie uit deze rapporten is in dit Planologisch Basisdocument ruimtelijk vertaald. Zo wordt bijvoorbeeld aangegeven welke beperkingen milieumandvoorwaarden opleggen aan de locatiekeuze.

Procedure

Het Planologisch Basisdocument dient samen met de Projectnota/de MER en de NNA als basis voor informatieverstrekking, gedachtewisseling en meningsvorming over het realiseren van een windpark rond de Afsluitdijk. Naar aanleiding van de gedachtewisseling wordt gekeken of het voorkeursontwerp van het windpark draagvlak heeft en voor welke belangen mitigatie en/of compensatie gewenst dan wel vereist is. Aan de hand van de uitkomsten van de gedachtewisseling zullen de diverse overheden hun standpunt ten aanzien van de planologische medewerking bepalen.

1. 3. Doel en status Planologisch Basisdocument

Doel

Doel van het Planologisch Basisdocument is het geven van een inhoudelijk kader voor de door de diverse overheden op te stellen planologische documenten. Vandaar de naam basisdocument. In het Planologisch Basisdocument wordt aan de hand van de uitgevoerde onderzoeken de basis gelegd voor de te maken beleidskeuzen.

Status

De status van het Planologisch Basisdocument is die van een document waarop informatieverstrekking, gedachtewisseling en meningsvorming plaatsvindt.

De gedachtewisseling loopt vooruit op de formele voorbereiding, zoals bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Na de gedachtewisseling zal er ook nog in het kader van de formele procedure gelegenheid zijn voor het inbrengen van zienswijzen en het voeren van overleg.

1. 4. Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 2) schetst de motivering van de provincies om te kiezen voor een grootschalig windpark bij de Afsluitdijk. Vanuit het maatschappelijk belang worden nut en noodzaak van een grootschalig windpark neergezet. Ook wordt nader ingegaan op de vraag waarom gekozen is voor de onderhavige locatie.

In hoofdstuk 3 wordt kort ingegaan op het bestaande beleid voor duurzame energie in het algemeen en windenergie in het bijzonder. Daarna volgt een analyse van het bestaande ruimtelijk relevante beleid en van de wetgeving voor het gebied rond de Afsluitdijk.

In hoofdstuk 4 (randvoorwaarden en uitgangspunten) worden eerst de uit de MER voortvloeiende randvoorwaarden en uitgangspunten voor de locatiekeuze van het windpark weergegeven. Daarna volgt een beschrijving van de beeldkwaliteitseisen en overige voorwaarden die aan het park worden gesteld.

In hoofdstuk 5 worden de in de MER beoordeelde alternatieven voor de situering van het windpark weergegeven en wordt aangegeven wat de scores zijn ten aanzien van de diverse omgevingseffecten. Vervolgens wordt in dit hoofdstuk de beleidsmatige afweging weergegeven ten aanzien van de beoordeelde alternatieven. Hieruit vloeit een keuze voor een voorkeursmodel voort.

In hoofdstuk 6 wordt de instrumentele vertaling van de keuze voor het Windpark Afsluitdijk gegeven. Aangegeven wordt op welke wijze tot de diverse planologische documenten kan worden gekomen. Ook wordt kort ingegaan op het vervolg in een aantal vergunningtrajecten.

2. DOELSTELLING EN BELANG WINDPARK AFSLUITDIJK

2. 1. Doelstelling

Als doelstelling van het Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk (IPWA) hebben de betrokken provincies en gemeenten vastgesteld:

Het realiseren van planologische- en vergunningsruimte voor een windpark in ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk, mits dit park:

- *binnen randvoorwaarden van goed natuur- en milieubeleid mogelijk is;*
- *landschappelijk goed is ingepast;*
- *optimaal gebruik maakt van het windaanbod (cluster-, lijn- of rasteropstelling);*
- *qua energieopbrengst maximaal gebruikmaakt van de stand van techniek (orde grootte 300 MW);*
- *zodanig ruimtelijk is ingepast dat rekening wordt gehouden met de overige functies in het gebied waaronder visserij, scheepvaart, recreatie, dijkbeheer, wegverkeer en krijgsmacht.*

De voorwaarden en uitgangspunten die in de doelstelling zijn opgenomen worden in de volgende hoofdstukken uitgewerkt. In onderhavig hoofdstuk staat het maatschappelijk belang van een grootschalig windpark (300 MW) in het gebied rond de Afsluitdijk centraal. Ook wordt de vraag beantwoord of de locatie Afsluitdijk noodzakelijk is om 300 MW aan windenergievermogen in de provincies Friesland en Noord-Holland te kunnen realiseren?

2. 2. Ligging zoekgebied

In de doelstelling geven de provincies aan dat ze het windpark in ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk willen realiseren. Het uitgangspunt van ruimtelijke samenhang beoogt te waarborgen dat het open water van de Waddenzee en het IJsselmeer zo min mogelijk wordt aangetast. Het zoekgebied heeft een ruimtelijke grens gekregen in het gebied van 6 km aan weerszijden van de Afsluitdijk.

Dit is ook het gebied waarop de MER-onderzoek is verricht. In eerste instantie is echter getracht de plaatsing van het windpark te realiseren in het gebied van 3 km aan weerszijden van de Afsluitdijk. Dit gebied is in de startnotitie voor de Projectnota/de MER aangeduid als studiegebied. De startnotitie is het door de betrokken partijen geaccordeerde startpunt voor het initiatief voor het windpark. De startnotitie geeft aan dat wanneer er buiten het studiegebied (3 km), maar binnen de doelstelling, alternatieven zijn waarvan de nadelige effecten geringer zijn dan binnen het studiegebied, deze niet op voorhand worden uitgesloten. Uit de MER-onderzoek is duidelijk geworden dat de gevolgen voor natuur en milieu groter zijn, naarmate het windpark dichterbij de Afsluitdijk of het land wordt geplaatst. Door de beperking van het studiegebied tot 3 km bleek het niet mogelijk een windpark te plaatsen in de orde van grootte van 300 MW, dat vanuit een oogpunt van landschap en beeldkwaliteit voldoende kwaliteit bezat.

Het onderzoek naar de mogelijkheden van plaatsing is daarom op grond van de in startnotitie geformuleerde uitgangspunten verruimd naar een zoekgebied van 6 km aan weerszijden van de dijk.

2. 3. Maatschappelijk belang van een grootschalig windpark

In de *Nut- en Noodzaakanalyse Interprovinciaal Project Windpark Afsluitdijk* (NNA) zijn de in paragraaf 2.1 gestelde vragen onderzocht.

De analyse van het maatschappelijk belang, de nut en noodzaak, van IPWA moet worden gezien binnen het huidige nationale energiebeleid. Dit beleid steunt op twee pijlers: het verbeteren van de energie-efficiency met een derde tot 2020 en op het vergroten van het aandeel duurzame bronnen in het totale energieverbruik tot 10% in 2020. De keuze voor duurzame energie betekent een stap in de richting van het oplossen van de mondiale milieu- en klimaatsproblematiek. Door duurzame energiebronnen in te zetten kan onder andere de uitstoot van broeikasgassen worden teruggedrongen. Binnen de Europese Unie is Nederland verplicht de uitstoot van broeikasgassen voor de periode 2008-2012 te verminderen met 6% ten opzichte van 1990 (zie voor beleid en wetgeving hoofdstuk 3).

Bij het behalen van deze (inter)nationaal aanvaarde doelstelling speelt windenergie een belangrijke rol. De totale doelstelling is echter niet haalbaar met uitsluitend windenergie. Windenergie is daarom aanvullend op andere duurzame bronnen, zoals bio-energie (uit verbranding van biomassa), aardwarmte en zonne-energie.

De nut- en noodzaakanalyse

Een analyse van nut en noodzaak van het IPWA is door de convenantpartners opgedragen aan een externe werkgroep onder voorzitterschap van professor G.J. Borger van de Universiteit van Amsterdam (de Commissie Borger). In december 1999 kwam de commissie met het rapport *Nut- en Noodzaakanalyse Interprovinciaal Project Windpark Afsluitdijk (NNA)*. De commissie stelt vast dat het IPWA een wezenlijke bijdrage kan leveren aan het realiseren van de nationale beleidsdoelstelling met betrekking tot windenergie.

Het belang van het windpark wordt naar haar oordeel nog verder vergroot door het feit dat de duurzame energievoorziening voor de korte en middellange termijn vooral zal moeten steunen op wind- en bio-energie. Gelet op het belang dat wordt gehecht aan het realiseren van de nationale doelstelling met betrekking tot het duurzame energie- en klimaatbeleid komt de commissie tot een positieve conclusie.

Op grond van de relevante kamerstukken heeft de commissie kunnen vaststellen dat zowel de minister van Economische Zaken als de Tweede Kamer steeds van mening zijn geweest dat het hier gaat om een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Het translocatievraagstuk

Op een punt is de NNA naderhand opnieuw in beschouwing genomen: de translocatievraag.

Het gaat hierbij om de vraag of er voor het aanleggen van een windpark bij de Afsluitdijk alternatieve locaties kunnen worden gevonden buiten vogel- en habitatgebieden.

De doelstelling uit het windenergieconvenant 1991 (1000 MW windenergie op land in het jaar 2000) en de verdeling hiervan over de provincies vormen het uitgangspunt voor het translocatie-onderzoek.

Voor Noord-Holland (taakstelling 250 MW in 1991) luiden de conclusies ten aanzien van de translocatie als volgt. Op dit moment is 75 MW geplaatst. Uit berekeningen komt naar voren dat in 2010 maximaal 90 MW bijgeplaatst kan worden. Daarmee komt het maximum daadwerkelijk geplaatst opwekkingsvermogen in 2010 op 165 MW. Wil Noord-Holland aan de taakstelling van 250 MW kunnen voldoen dan is het doorzetten van het IPWA noodzakelijk.

De recent ondertekende BLOW (zie paragraaf 3.2) brengt in de conclusies van de NNA geen verandering. Voor Noord-Holland is de taakstelling gewijzigd van 250 naar 205 MW, maar dit is nog steeds hoger dan hetgeen alleen op het land mogelijk is.

De provincie Fryslân is altijd uitgegaan van de noodzaak van het IPWA om de doelstelling uit het windenergieconvenant 1991 (200 MW) te halen. Op dit moment is er 70 MW gerealiseerd. In berekeningen van de provincie Fryslân is nagegaan of de helft van het IPWA vermogen (150 MW) op het land is te realiseren. De conclusie is dat deze groei van het opwekkingsvermogen in theorie op het land kan worden gehaald, maar in de praktijk niet. Behalve met het provinciale beleid moet ook rekening worden gehouden met de beperkingen die voortvloeien uit het beleid van de diverse gemeenten. Ook zijn er vooralsnog te weinig particuliere initiatieven. Daarnaast vormen aspecten op het gebied van hinder en veiligheid, landschappelijke inpassing, draagvlak en financiën vormen knelpunten die in de praktijk belemmerend werken. Tot 2010 zal waarschijnlijk enige groei plaatsvinden, maar deze zal ruimschoots onder de 150 MW liggen. De beoogde vermogensgroei in Fryslân is alleen mogelijk door realisering van het IPWA.

3. BELEID EN WETGEVING

3. 1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van het huidige beleid en de wetgeving voorzover relevant voor het Windpark Afsluitdijk.

Dit om na te gaan:

- of een windpark in het gebied rond de Afsluitdijk past binnen het bestaande beleid, of dat hierin aanpassingen nodig zijn;
- wat de voorwaarden zijn die bestaand beleid en wetgeving stellen aan een windpark in het gebied rond de Afsluitdijk.

3. 2. Visie op ontwikkeling duurzame energie

Europees energiebeleid

Europa is wereldleider op het gebied van windenergie. Het heeft meer geïnstalleerd vermogen dan enige ander continent ter wereld. In het witboek voor duurzame energie zet de Europese Commissie hoog in.

Realisering van extra windenergie in Europa is nodig om het aandeel van duurzame energie in de Europese energieproductie te vergroten. Europa streeft naar een aandeel van 12% in 2010.

Conclusie

Tegen de achtergrond van de Europese doelstelling past ook het Nederlandse rijksbeleid en het provinciale beleid om een extra inspanning te leveren op het gebied van windenergie.

Nationaal energiebeleid

De algemene doelstelling van het nationale energiebeleid is het op lange termijn veilig stellen van een meer duurzame energiehuishouding. Het streven naar een duurzame energievoorziening wordt ingegeven door de behoefte aan het zeker stellen van een betrouwbare energievoorziening en het vinden van een antwoord op het dreigende klimaatprobleem. Het huidige beleid volgens de *Derde Energienota* zet daarbij in op het verbeteren van de energie-efficiency (met een derde tot 2020), in combinatie met het vergroten van het aandeel van duurzame bronnen in het totale energieverbruik (tot 10% in 2020).

BLOW

De op 10 juli 2001 ondertekende Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie (BLOW) is een vervolg op de bestuursovereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie uit 1991 dat tussen het rijk en de zeven "windrijke" provincies was gesloten. De overeenkomst uit 1991 heeft niet geleid tot het realiseren van de beoogde 1000 MW windvermogen in 2000. Het opgestelde windvermogen bedroeg eind 2000 nog geen 500 MW, terwijl in landen als Denemarken en Duitsland windenergie een spectaculaire groei doormaakte.

Uit evaluatieonderzoek is naar voren gekomen dat gebrek aan draagvlak voor windprojecten op lokaal niveau een belangrijke verklaring voor deze beperkte groei vormt.

Verder was het investeringsklimaat na 1995 enkele jaren onduidelijk. Ook een te weinig actieve opstelling van provincies en onvoldoende afstemming tussen betrokken departementen zijn remmende factoren geweest.

Om nu ook de lokale overheden beter bij de uitvoering hiervan te betrekken, is ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) ondertekenaar van de BLOW. Om de coördinatie tussen departementen te verbeteren, zijn naast de ministers van EZ en VROM de staatssecretarissen van LNV, V&W en Defensie betrokken bij de overeenkomst. Bovendien zijn de provincies bereid borg te staan voor de noodzakelijke planologische regelingen en zullen zij zich actief inzetten voor de realisering van het gewenste windvermogen. Nieuw vergeleken met de overeenkomst uit 1991 is verder dat in de BLOW een minimum taakstelling van 2010 voor alle Nederlandse provincies is vastgelegd. De doelstelling van de BLOW is dat er op 31 december 2010 tenminste 1500 MW aan windvermogen in Nederland op provinciaal ingedeeld territorium, inclusief provinciaal ingedeelde grote wateren, zal zijn opgesteld. De taakstelling per provincie is als volgt:

Provincie	Vermogen (MW)
Groningen	165
Friesland	200
Drenthe	15
Overijssel	30
Gelderland	60
Flevoland	220
Utrecht	50
Noord-Holland	205
Zuid-Holland	205
Zeeland	205
Noord-Brabant	115
Limburg	30
Totaal	1500

De provincies zijn vrij om in onderling overleg te komen tot verschuivingen in de verdeling van de nationale taakstelling. Dergelijke verschuivingen dienen echter te worden gemeld bij de Landelijke Stuurgroep Ontwikkeling Windenergie (LSOW). Deze stuurgroep bestaat uit de partijen van de bestuursovereenkomst.

Het eventueel onhaalbaar blijken van het IPWA zal, vanwege het grote belang daarvan, voor de realisering van de landelijke taakstelling en van met name de taakstelling van de provincies Fryslân en Noord-Holland, in ieder geval door de gezamenlijke provincies worden aangemerkt als een probleem dat aanleiding kan zijn tot het wijzigen van de BLOW.

Conclusie

Door de BLOW heeft de taakstelling ten aanzien van windenergie voor de provincies weer inhoud gekregen. Het IPWA vormt voor de provincies Noord-Holland en Fryslân een wezenlijke bijdrage aan de realisering van de taakstelling.

3. 3. Ruimtelijk beleid

Behalve dat het windpark moet passen in het energiebeleid moet het ook passen in andere beleidskaders. Voor het Planologisch Basisdocument, als voorbereiding op de streekplanherzieningen, is vooral ruimtelijk relevant beleid van belang. De beleidsstukken zijn onderzocht voorzover ze relevant zijn voor het zoekgebied voor het windpark. Hierna wordt hierop nader ingegaan.

3. 3. 1. Internationaal ruimtelijk beleid

Voor het windpark rond de Afsluitdijk is op internationaal en met name op Europees niveau van belang: de Conventie van Ramsar, de EG-Vogelrichtlijn en de EG-Habitatrichtlijn.

De *Conventie van Ramsar* richt zich op de bescherming van waterrijke gebieden, in het bijzonder de waterrijke gebieden als verblijfplaats voor watervogels (wetlands). Naar aanleiding van deze conventie heeft Nederland de Waddenzee en het IJsselmeer aangewezen als wetland. Met deze aanwijzing verplicht Nederland zich om deze gebieden zodanig duurzaam te gebruiken dat de eigenschappen van het ecosysteem behouden blijven. Of een windpark inpasbaar is in een wetland is primair de zaak van de rijksoverheid.

De Europese *Vogelrichtlijn*¹⁾ sluit in beginsel aantasting van beschermde gebieden uit. In het kader van deze richtlijn heeft Nederland de Waddenzee, de Makkumerwaard met omliggend water en de Kooiwaard met omliggend water aangewezen als speciale beschermingszone. Ook is het IJsselmeer zelf onlangs aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn. In (en om) dergelijke Vogelrichtlijngebieden wordt krachtens een schakelbepaling in de Habitatrichtlijn de zogenaamde habitattoets van toepassing.

Dit houdt in dat plannen of projecten die voor het gebied zelf niet van belang zijn, zoals het Windpark Afsluitdijk, pas toelaatbaar zijn wanneer aangetoond is, dat de vogelwaarden niet significant worden aangetast.

¹⁾ De *Vogelrichtlijn* is een concrete Europese uitwerking van de internationale afspraken om in het wild levende vogelsoorten te beschermen en in stand te houden, te weten de *Conventie van Bern*, het *Verdrag van Bonn* en de daaruit voortgekomen *Agreement on the Conservation of African Eurasian Migratory Waterbirds*.

Is wel sprake van een significant effect, dan kan een plan of project alleen worden toegestaan vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang en wanneer er bovendien geen alternatieve oplossingen of locaties zijn. Bovendien moet er voldoende compensatie tegenover staan.

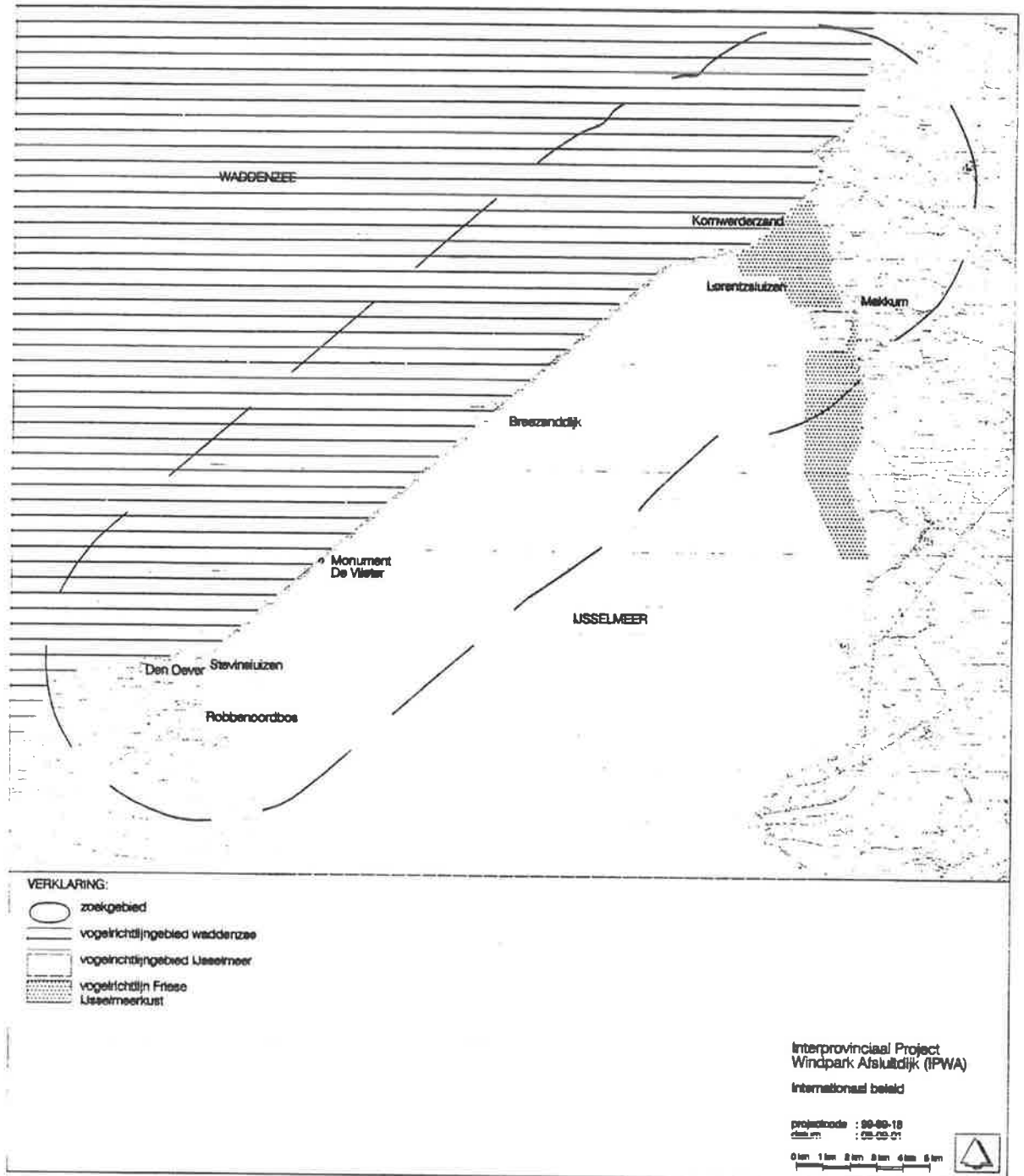
Met de Europese Habitatrichtlijn willen de lidstaten van de Europese Unie komen tot een Europees ecologisch netwerk (Natura 2000). In het kader van de Habitatrichtlijn heeft Nederland eveneens de Waddenzee (met uitzondering van de vaargeulen), de Makkumerwaard met omliggend water en de Kooiwaard met omliggend water aangemeld als speciale beschermingszone. Echter, de Europese Commissie gaat naar verwachting in 2004 over tot het vaststellen van een lijst met gebieden van communautair belang. Pas nadat deze lijst is vastgesteld moeten de lidstaten de aangemelde gebieden daadwerkelijk aanwijzen als beschermde gebieden. Voor de toelaatbaarheid van plannen of projecten die voor de beschermingszones zelf niet van belang zijn, geldt hetzelfde als bij de Vogelrichtlijn. Echter, bij de Habitatrichtlijn tellen ook andere natuurwaarden dan vogels mee.

De gangbare uitleg is, dat zolang de communautaire lijst met habitatgebieden nog niet is vastgesteld, er voor het windpark anders dan voor vogels geen habitattoets behoeft te worden doorlopen (jurisprudentie: ABR 26-10-1999, AB 2000/23: Grensoverschrijdend Bedrijventerrein Aachen-Heerlen en ABR 08-06-1999, AB 2000/14 Windmolenpark Nijkerkerpolder, gemeente Ferwerderadiel)²⁾.

Wel moet rekening worden gehouden met de in de Habitatrichtlijn opgenomen regeling voor de bescherming van specifieke dier- en plantensoorten (artikel 12 Habitatrichtlijn). Deze regeling geldt los van de bescherming van specifieke gebieden.

In figuur 2 zijn de consequenties van dit internationale beleid weergegeven. Daarbij zijn deze beperkt tot de aanwijzingen als Vogelrichtlijngebied. De aanwijzingen als wetland komen hiermee ruimtelijk overeen. Habitatgebieden zijn, zoals gezegd, nog niet aangewezen. Verder is van belang de verklaring van Stade (Ministeriële Verklaring van de Achtste Triaterale Regeringsconferentie over de Bescherming van de Waddenzee, 1997). Hierin zijn tussen Nederland, Duitsland en Denemarken afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Waddenzee. Het bouwen van windturbines in de Waddenzee is in principe een bestreden activiteit. De verklaring is een politiek akkoord dat wettelijk niet bindend is. Een herziening van de verklaring is in voorbereiding (Esbjerg). Deze is echter nog niet ondertekend. Er wordt vanuit gegaan dat er bij de herziening van de verklaring rekening wordt gehouden met het IPWA.

²⁾ In de komende PKB Waddenzee is overigens wel een soortgelijk afwegingskader opgenomen als in artikel 6 Habitatrichtlijn (zie paragraaf 3.3.2).

Figuur 2: Internationaal beleid

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat het IPWA inpasbaar is in het internationaal ruimtelijk beleid, met dien verstande dat de habitattoets in het kader van de Vogelrichtlijn moet worden doorlopen. Ook moet rekening worden gehouden met de soortbescherming in het kader van de Habitatrichtlijn.

3. 3. 2. Nationaal ruimtelijk beleid

Vigerend ruimtelijk beleid (zie ook figuur 3)

Op landelijk niveau zijn diverse beleidsstukken op het gebied van ruimtelijke inrichting en milieu van belang voor het windpark. Volgens de *Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (Vinex)* is plaatsing van windmolens in Waddenzee en IJsselmeer strijdig met de beleidskoers. Echter, wanneer is aangetoond dat de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten niet worden aangetast, dan is plaatsing van windmolens toelaatbaar.

Het *Structuurschema Groene Ruimte* laat zien dat het hele zoekgebied tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) behoort. In of in de onmiddellijke nabijheid van EHS-gebieden staat het rijk geen ingrepen toe die de natuurfunctie aantasten. Hiervan wordt alleen afgeweken wanneer onderzoek aantoonde, dat sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang, dat redelijkerwijs niet op een andere plaats te realiseren is. Daarbij is het nemen van voldoende mitigerende, en zonodig compenserende, maatregelen een vereiste.

De *Planologische Kernbeslissing Waddenzee (PKB)* richt zich op duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied. Binnen deze randvoorwaarden hoort plaatsing van windmolens 1 à 2 km van de PKB-grens tot de mogelijkheden, tenzij vogelwaarden zich daartegen verzetten. Opwekken van windenergie langs de Afsluitdijk is mogelijk wanneer belangen van vogels, waterstaat en verkeer zich daartegen niet verzetten. Met "langs de dijk" wordt bedoeld: op of nabij de dijk.

In de Waddenzee zelf sluit de PKB toepassing van windenergie uit. Bij plaatsing van windmolens in de Waddenzee en/of aansluitend aan de PKB-grens is, dus aanpassing van de PKB-Waddenzee nodig. Het plaatsen van windmolens op enige afstand langs de dijk, moet in het kader van de PKB worden beschouwd als plaatsing in de Waddenzee.

Aanleg van ondergrondse hoogspanningsverbindingen voor windmolens is alleen toegestaan wanneer het maatschappelijk belang en de locatiegebondenheid worden aangetoond. Mogelijkheden voor compensatie moeten in de besluitvorming worden betrokken.

Het *Structuurschema Militaire Terreinen (SMT)* stelt dat op militaire terreinen en zones geen menging van functies kan plaatsvinden, tenzij deze verenigbaar zijn. Bij verenigbaarheid van activiteiten zal het Ministerie van Defensie meewerken aan meervoudig gebruik van militaire terreinen.

Ten zuidwesten van Breezanddijk ligt in het IJsselmeer de onveilige zone van het schietterrein Breezanddijk. Over het westelijk deel van de Waddenzee en het IJsselmeer loopt een aanvliegeroute voor militaire vliegtuigen. Over Breezanddijk ligt een laagvliegcorridor (breedte 2 km aan weerszijden van Breezanddijk).

Conclusie

De analyse van het vigerende nationaal ruimtelijk beleid laat zien, dat het merendeel van de bestaande rijksplannen in principe niet hoeven te worden aangepast om het Windpark Afsluitdijk mogelijk te maken, mits het park voldoet aan de voorwaarden die in deze plannen zijn gesteld.

Deze voorwaarden houden over het algemeen in dat een eventuele aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied alleen kan worden toegestaan wanneer:

- sprake is een zwaarwegend maatschappelijk belang;
- dit belang redelijkerwijs niet elders te realiseren is;
- voldoende compensatie plaatsvindt.

Wat compensatie betreft moet in het oog worden gehouden dat de Europese compensatieregels (Habitatrichtlijn) boven de nationale regels gaan. Dit vergt samspraak met Europese instanties.

De plaatsing van windmolens ten zuidwesten van Breezanddijk of in de laagvliegcorridor is in strijd met het in het Structuurschema Militaire Terreinen vastgelegde rijksbeleid betreffende de situering van militaire (schiet)terreinen. Realisering van een windpark ten zuidwesten van Breezanddijk of in de laagvliegcorridor houdt in dat het structuurschema zal moeten worden herzien.

Voorts moet de huidige PKB-Waddenzee worden aangepast, wanneer windmolens in de Waddenzee worden geplaatst.

Nieuw ruimtelijk beleid

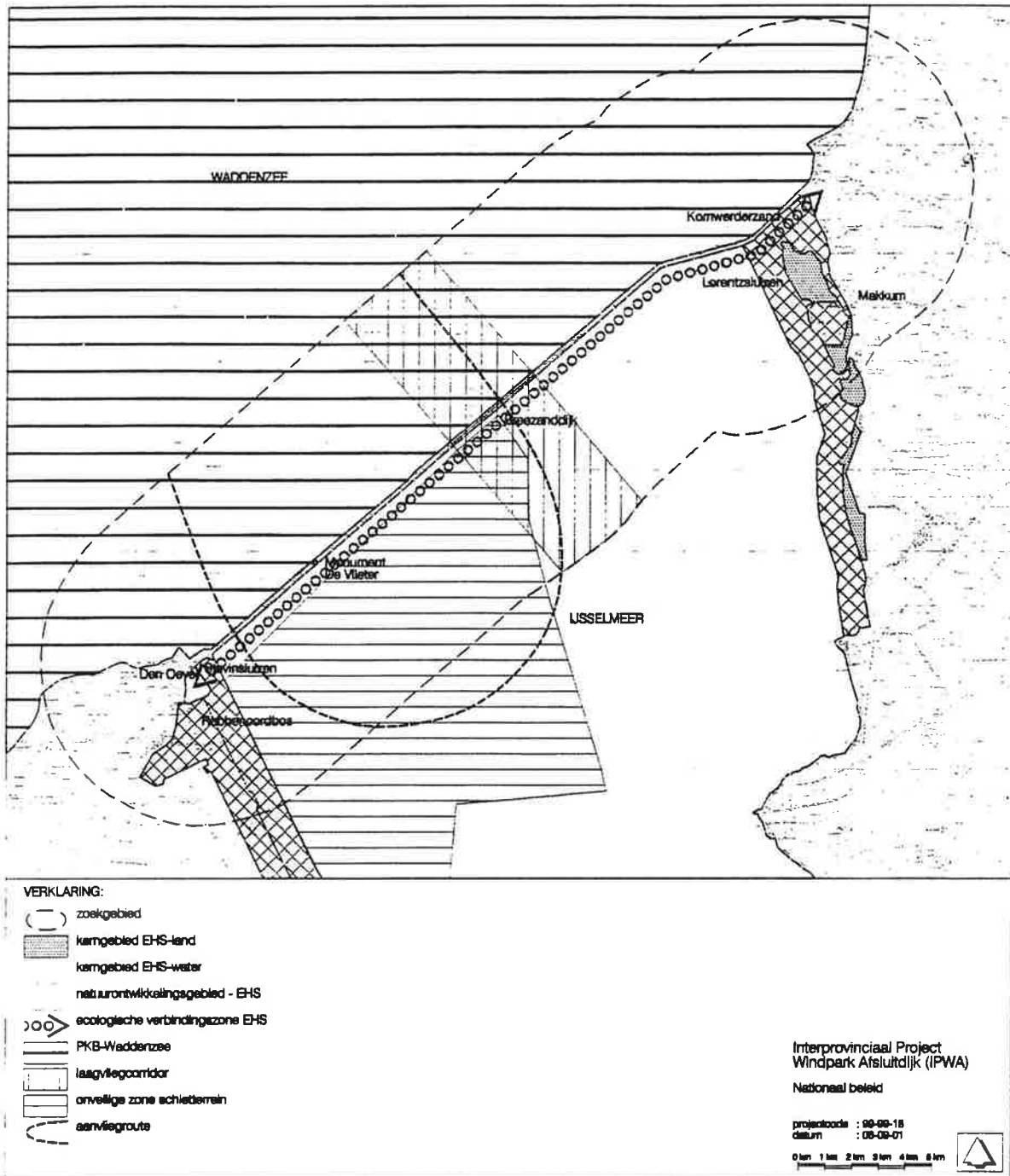
Momenteel is een integrale herziening van de PKB-Waddenzee in een verregaand stadium van voorbereiding. Ook is de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening als ontwerp uitgebracht, als opvolger van de Vinex.

Vijfde Nota

Op 15 december 2000 is deel 1 (het ontwerp) van de *Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening 2000/2020, Ruimte maken, ruimte delen* vastgesteld door de ministerraad.

Momenteel is deel 2 in voorbereiding. Dit is een bundeling van alle reacties op de Vijfde Nota. Vervolgens zal een kabinetsstandpunt worden geformuleerd (deel 3). Na instemming van de Staten-Generaal volgt de definitieve regeringsbeslissing (deel 4).

In de Vijfde Nota is de afspraak dat Nederland in 2010 circa 3000 MW aan windenergie genereert (de helft op land en de helft op zee) overgenomen.

Figuur 3: Nationaal ruimtelijk beleid

In totaal gaat het hierbij om een ruimtebeslag van 75.000 hectare. Dit vraagt om ruimtelijke inpassing. Met name de windrijke provincies moeten een behoorlijk vermogen aan windenergie zien te realiseren. Ook voor het IJsselmeergebied vormt windenergie een belangrijke ruimte-vragende factor.

Bij het formuleren van zoekruimte door rijk en provincie is in de Vijfde Nota een aantal criteria opgenomen. Zo geldt voor plaatsing van windmolens in groene contourgebieden (zoals IJsselmeer en Waddenzee) de "nee, tenzij" afweging. Hieronder wordt verstaan dat ingrepen binnen en in de nabijheid van gebieden met groene contour niet zijn toegestaan wanneer deze leiden tot aantasting van de bestaande waarden en wezenlijke kenmerken, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang. Wordt een ingreep na afweging van belangen toch toegestaan, dan dient voordat de ingreep plaatsvindt, een besluit te worden genomen over compenserende maatregelen.

Specifiek voor het IJsselmeergebied is in de Vijfde Nota aangegeven dat buitendijks bouwen alleen onder voorwaarden zal worden toegestaan. Deze voorwaarden zijn hoofdzakelijk van waterhuishoudkundige aard.

Voorts wordt in de Vijfde Nota aangegeven dat in het kader van de met de Vijfde Nota verbonden PKB Nationaal ruimtelijk beleid en de Vijfde Nota Waterhuishouding, een integrale visie op het IJsselmeer zal verschijnen. De uitkomsten van deze visie zullen worden opgenomen in deel 3 van de Vijfde Nota.

PKB-Waddenzee

De Derde Nota Waddenzee (deel 1: ontwerp planologische kernbeslissing, februari 2001) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee. Als concrete beleidsbeslissing in de zin van artikel 2a lid 1 van de WRO is opgenomen dat er in de Waddenzee geen windmolens worden geplaatst. Als beslissing van wezenlijk belang in de zin van artikel 3 lid 2 Bro is hieraan toegevoegd dat het kabinet in deel 3 van de PKB hierop een uitzondering kan maken voor het plaatsen van windmolens langs de Afsluitdijk. Afhankelijk van de afweging van het belang tegen de aantasting van de wezenlijke waarden kan deze uitzondering worden gemaakt. Het kabinets-standpunt wordt nog voor het einde van 2001 verwacht.

Aan de PKB zijn afwegingscriteria toegevoegd op grond waarvan beoordeeld wordt of een activiteit kan worden toegestaan.

Voor het hele PKB-gebied gelden dezelfde criteria. Deze zijn gericht op een zorgvuldige afweging en komen vrijwel overeen met de criteria volgens de Habitatrichtlijn.

Voor eventuele activiteiten in het PKB-gebied dient het translocatiebeginsel te worden gehanteerd. Dit houdt in dat nagegaan moet worden of er reële alternatieven voor de activiteiten buiten het PKB-gebied gevonden kunnen worden.

Conclusie

Op basis van de Vijfde Nota kan binnen bepaalde randvoorwaarden ruimte worden geboden voor het IPWA. In de nieuwe PKB-Waddenzee zal een uitdrukkelijke uitzondering voor het IPWA kunnen worden opgenomen.

In beide gevallen geldt dat een afweging zal moeten plaatsvinden tussen het maatschappelijk belang en de (mogelijke) aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken.

Nationaal waterbeleid

Ook het nationale waterbeleid heeft ruimtelijke consequenties. Dit beleid is neergelegd in de *Vierde Nota waterhuishouding, Waterkader*. Hierin wordt de ingeslagen weg van de strategie van het integrale waterbeheer voortgezet. Gebiedsgericht beleid is hierbij een sleutelbegrip. Problemen die lokaal of regionaal spelen moeten ook zoveel mogelijk op dat niveau worden aangepakt.

In de nota is het IJsselmeer als onderdeel van het kloppende Natte Hart aangemerkt. Dit Hart, gevoed vanuit de Rijntakken, vervult een centrale functie in de waterhuishouding van de noordelijke helft van Nederland. Klimaatsverandering heeft tot gevolg dat de Rijn steeds meer het karakter van een regenrivier krijgt. Dit betekent een toenemende onzekerheid in de aanvoer van voldoende water naar het IJsselmeer. Benutting van IJsselmeer en Markermeer als voorraadbekkens biedt kansen om bij verminderde aanvoer de beschikbaarheid van water te kunnen waarborgen. Vanuit het IJsselmeer worden daarnaast omvangrijke gebieden bediend voor doorspoeling, landbouwwatervoorziening en drink- en industriewater. Voor de toename van drinkwatervoorziening vanuit oppervlaktewater dient het IJsselmeer in de toekomst eveneens een belangrijke functie te (blijven) vervullen. Het IJsselmeer is in de huidige situatie afhankelijk van vrije afwatering via de spuisluisen in de Afsluitdijk.

Bij de Afsluitdijk is bij de gemiddelde waterstanden op de Waddenzee 50 cm verval beschikbaar om te spuien. Als op termijn de zeespiegel stijgt verdwijnt dit peilverschil waardoor nog alleen bij gunstige wind en bij springtij gespuid kan worden. Het gevolg is een structureel te hoog winterpeil.

In het kabinetsstandpunt *Anders omgaan met water, waterbeleid in de 21^e eeuw* (december 2000), waarin de overkoepelende visie van het Rijk op de aanpak van veiligheid en wateroverlast is neergelegd, is aangegeven dat het kabinet het water van het IJsselmeer zo lang mogelijk onder vrij verval wil lozen op de Waddenzee. Uitbreiding van de spuicapaciteit is hiervoor op korte termijn noodzakelijk. Naar verwachting kan in 2003 het besluit over de uitbreiding van de spuicapaciteit worden genomen.

Naast de extra spuicapaciteit moet vanwege de stijgende zeespiegel op de langere termijn (2025/2050) het IJsselmeerpeil meestijgen om te kunnen spuien op de Waddenzee. Uitgaande van het scenario waarbij de temperatuur de komende 100 jaar met 4 graden zal stijgen, betekent dit dat het waterpeil in het IJsselmeer met 90 centimeter zal moeten stijgen. De nieuwe spuicapaciteit is hierbij meegenomen.

De locaties van de windturbines die met het IPWA mogelijk worden gemaakt mogen geen beperkingen opleggen aan de waterbergende functie van het IJsselmeer.

[ES]2-Afsluitdijk

Ook moet bij het windpark rekening worden gehouden met de te kiezen locatie voor de nieuw aan te leggen spuisluizen in de Afsluitdijk. Naar deze locatie is inmiddels een onderzoek gaande. Op 3 september 2001 is een startnotitie ten behoeve van de milieu-effectrapportage verschenen.

Als mitigerende/compenserende maatregel voor de effecten van een extra spuumiddel wordt in dit kader ook voorzien in een locatiestudie voor het creëren van een brakwaterzone langs de Afsluitdijk. Dit zou de ecologische samenhang tussen IJsselmeer en Waddenzee kunnen versterken.

Het project staat daarom bekend onder de naam "Extra Spuicapaciteit en versterking van de Ecologische Samenhang langs de Afsluitdijk", afgekort tot "[ES]2-Afsluitdijk".

Het zoekgebied voor de nieuwe spui ligt tussen de bestaande spuisluizen bij Kornwerderzand en de Javaruggen ten westen van Breezanddijk. Het zoekgebied voor de brakwaterzone omvat globaal een zone van 10 km aan beide zijden van de Afsluitdijk met uitsluiting van het Balgzand/Breehorngedied en de Makkumerzuidwaard.

In de startnotitie [ES]2 wordt geconstateerd, dat de aanleg van het IPWA van invloed zal zijn op de ontwerpkeuzes die in het kader van de planstudie [ES]2 worden gemaakt. Er is dus sprake van een wederkerige invloed van beide projecten op elkaar.

De "Watertoets"

In *Anders omgaan met water* is onder meer aangegeven dat meer ruimte voor water naast technische maatregelen en taakstellende afspraken tussen verschillende overheden essentieel zijn voor het slagen van het kabinetsstandpunt. Het streven de ruimte voor water te vergroten is concreet neergelegd in de "watertoets". Hierdoor worden bij nieuwe ruimtelijke besluiten de gevolgen voor veiligheid en wateroverlast voortaan expliciet in beeld gebracht en vormen een onderdeel van de integrale afweging. Zo mag bij de keuze van de locatie de activiteit in beginsel geen belemmering vormen voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in het deelstroomgebied.

Ten aanzien van de *waterkwaliteit* sluit het nationale beleid aan bij de *EG-Kaderrichtlijn Water* (oktober 2000), kortweg de Kaderrichtlijn Water. Het doel van de richtlijn is de vaststelling van een kader voor de bescherming van het oppervlakte- en grondwater.

De richtlijn benadrukt het belang van het stroomgebiedbreed nemen van maatregelen om ondermeer de aquatische ecosystemen te beschermen en te verbeteren en het duurzaam watergebruik te bevorderen. Hiermee kan tevens een bijdrage worden geleverd aan de hoogwaterbescherming en het voorkomen van hoogwater.

Conclusie

Op basis van het nationale waterbeleid kan gesteld worden dat bij de besluitvorming omtrent het IPWA rekening dient te worden gehouden met toekomstige ontwikkelingen op het gebied van waterbeheer van het IJsselmeer, in het bijzonder met het vergroten van de spuicapaciteit: [ES]2. Daarnaast dient er aandacht te zijn voor de *waterkwaliteit* en dient het ruimtelijk besluit aan de *watertoets* te worden onderworpen.

Overig relevant nationaal beleid

Het *Nationaal Milieubeleidsplan 3* werpt in beginsel geen blokkades op zolang er bij de plaatsing rekening wordt gehouden met de ecologische waarden in het zoekgebied.

In het recent als ontwerp verschenen *Nationaal Milieubeleidsplan 4* wordt relatief veel aandacht besteed aan near-shore windparken op de Noordzee. Voor wat betreft het realiseren van windenergie anders dan op de Noordzee wordt verwezen naar de hiervoor reeds behandelde Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie (BLOW). In dit kader moet de locatieproblematiek worden opgelost.

De *Derde Energienota* gaat ervan uit dat ruimtegebruik wordt gecombineerd met bestaande infrastructuur.

Conclusie

Ten aanzien van het overige relevante nationaal beleid kan worden geconcludeerd dat hieruit geen belemmeringen voortvloeien voor realisering van het IPWA. Aan de eis van de *Derde Energienota* dat ruimtegebruik wordt gecombineerd met bestaande infrastructuur wordt door de ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk voldaan.

3. 3. 3. (Inter)provinciaal beleid

Interprovinciaal beleid

Het zoekgebied van het windpark valt binnen twee interprovinciale beleidsstukken, te weten het *Interprovinciaal Beleidsplan IJsselmeer* (IBY) en het *Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzee* (IBW).

Het IBY staat het plaatsen van een windpark in het IJsselmeer vanuit vogel-, natuur- en landschappelijk oogpunt niet toe, tenzij er geen aantasting van deze functies plaatsvindt.

In het IBW staan behoud van landschap en natuur centraal. Plaatsing van windmolens in de Waddenzee is niet toegestaan. Langs de Afsluitdijk zijn windmolens aanvaardbaar, indien belangen van vogels, waterstaat en verkeer zich hiertegen niet verzetten.

Het onderhavige planologische basisdocument houdt ten aanzien van deze plannen een beleidswijziging in. De streekplanherziening voor het windpark treedt in de plaats van de betreffende uitspraken in het IBY en IBW.

Provinciaal beleid (zie figuur 4)

Het beleid van de provincies voor het zoekgebied is opgetekend in het streekplan, het provinciaal milieubeleidsplan en de provinciale milieuverordening. Het provinciaal waterhuishoudingsplan van beide provincies bevat geen aanwijzingen die een rol spelen bij het Windpark Afsluitdijk.

Provincie Fryslân

Op 4 oktober 2000 hebben Gedeputeerde Staten het streekplan *Windstreek 2000* vastgesteld. Dit is een streekplan specifiek ten aanzien van windenergie. In dit plan wordt rekening gehouden met de komst van een groot-schalig windpark in het gebied rondom de Afsluitdijk. Wel wordt hierin uitgegaan van een zoekgebied van 3 km aan weerszijden van de Afsluitdijk. Gelet op de uitbreiding van het zoekgebied tot 6 km aan weerszijden van de dijk (zie paragraaf 2.2) houdt het IPWA in dit opzicht een beleidswijziging in ten aanzien van het streekplan *Windstreek*.

In het *Provinciaal Milieubeleidsplan 2000-2003 (PMP)* en de *Provinciale Milieuverordening (PMV)* is plaatsing toegestaan, mits het windpark geen geluidsoverlast veroorzaakt. Het geluidsniveau in "stiltegebieden" mag niet hoger zijn dan het niveau van 1985. Bij een hoger geluidsniveau als gevolg van het windpark is aanpassing van het stiltegebied en daarmee van het PMP en de PMV vereist.

Provincie Noord-Holland

Het *Streekplan Noord-Holland-Noord* sluit plaatsing van windmolens in de Waddenzee in welke vorm dan ook uit. In het IJsselmeer is plaatsing mogelijk, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan: rekening houden met vogels, geen schade aan natuur, handhaving van het open en groot-schalige karakter en lijn- of clusteropstelling aansluiten bij bestaande infrastructuur. Het streekplan zal aangepast moeten worden indien besloten wordt tot het plaatsen van windmolens in de Waddenzee.

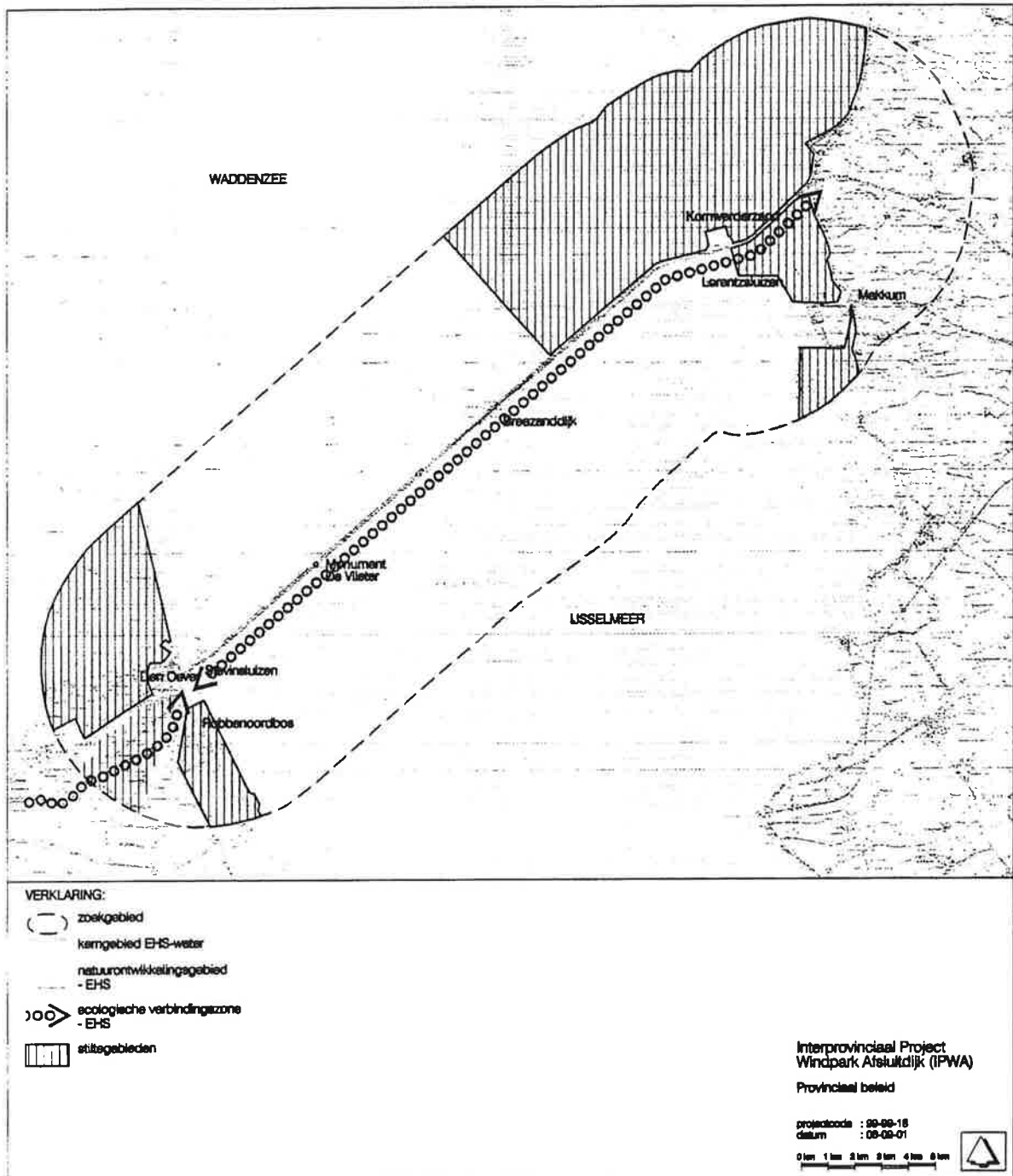
In het PMP en PMV van Noord-Holland is plaatsing van windenergie in beide gebieden toegestaan, mits er geen geluid boven 40 dB(A) wordt geproduceerd. Bij een hoger geluidsniveau als gevolg van het windpark is aanpassing van het beleid en/of de verordening vereist.

Conclusie

In Friesland wordt met het IPWA in het streekplanbeleid rekening gehouden. Wel moet het zoekgebied worden vergroot.

In Noord-Holland zal het streekplan moeten worden aangepast voor wat betreft het toestaan van windmolens in de Waddenzee.

In beide provincies moet het PMP en de PMV worden aangepast voor wat betreft het plaatsen van windmolens in stiltegebieden.

Figuur 4: Provinciaal beleid

3. 4. Ruimtelijk relevante wetgeving

Behalve met het hiervoor weergegeven beleid en daaraan gekoppelde beleidsinstrumenten moet bij de streekplanherziening rekening worden gehouden met een aantal wetten, die mogelijk beperkingen impliceren of voorwaarden kunnen stellen aan het ruimtebeslag van het windpark. Deze wetten zijn vooral van belang omdat zij de uitvoerbaarheid van het windpark mogelijk kunnen beïnvloeden.

3. 4. 1. Natuurbeschermingswetgeving

In de omgeving van de Afsluitdijk zijn meerdere gebieden aangewezen als natuurmonument. Dit betreft met name de Waddenzee (uitgezonderd enkele vaargeulen) en grote delen van de Friese Waarden. Het IJsselmeer is als zodanig niet aangewezen als natuurmonument.

Voor het plaatsen van windmolens in een gebied dat is aangewezen als natuurmonument, is een vergunning nodig op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook voor de plaatsing in het IJsselmeer kan (deels) een vergunning nodig zijn, in verband met de externe werking van het natuurmonument Waddenzee.

De toetsing van de vergunningaanvraag voor het windpark zal in grote trekken overeenkomen met de toetsing aan de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Als het windpark aan deze laatste toetsing voldoet, dan is het in beginsel ook inpasbaar binnen het kader van de Natuurbeschermingswet.

Voorts is de Flora- en Fauna-wet van belang, waarin een algemene bescherming van bepaalde aangewezen dier- en plantensoorten is opgenomen. Ook in de Natuurbeschermingswet is een soortenbeschermingsregeling opgenomen. Hierbij is met name van belang dat voor het verstoren van voortplantings- of rustplaatsen van beschermde diersoorten een ontheffing nodig is. Via deze ontheffingsregeling werkt ook de soortbeschermingsregeling van de Habitatrichtlijn door in de Nederlandse rechtsorde.

3. 4. 2. Milieuwetgeving

Het windpark is een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer en heeft als zodanig een milieuvergunning nodig. Hierbij moet rekening worden gehouden met de gevolgen voor het milieu. Voor het verlenen van de milieuvergunning is de betreffende gemeente bevoegd gezag. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat de provincies grote delen van de Waddenzee en de Friese Waarden als milieubeschermingsgebied hebben aangewezen. Met name de stiltegebieden zijn hierbij van belang.

Het Windpark Afsluitdijk is geen zoneringsplichtige inrichting in de zin van de Wet geluidhinder.

3. 4. 3. Overige wetgeving

Vanzelfsprekend is de waterstaatswetgeving, met name de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) van belang.

Activiteiten op of nabij rijkswaterkeringen zijn vergunningplichtig op grond van de Wbr. De Afsluitdijk en omgeving (bodem, water, wegen) is een dergelijke waterkering. Dit betekent dat voor het windpark een vergunning nodig kan zijn op grond van de Wbr.

Voorts zal rekening moeten worden gehouden met de Keuren van waterschappen. Dit met name bij het aanlanden van de kabels en leidingen ten behoeve van het windpark (met name voor het transport van energie).

Ook kan het zijn dat voor het aanleggen van kabels en leidingen door het water een vergunning nodig is op grond van de Ontgrondingenwet. Verwacht mag echter worden dat dit voor de realisering van het windpark geen grote problemen zal gaan geven.

Andere wetgeving waar rekening mee moet worden gehouden betreft onder meer de Scheepvaartverkeerswet en het daarop gebaseerde Binnenvaartpolitierglement en het Vaarreglement.

Gelet op het feit dat de gronden, waarop het windpark is gepland, in eigendom zijn bij de Nederlandse Staat, moet er rekening mee worden gehouden dat een privaatrechtelijke toestemming nodig is van de dienst der Domeinen.

4. RANDVOORWAARDEN TEN AANZIEN VAN DE LOCATIE

4. 1. Inleiding

Binnen het zoekgebied voor het windpark is in de Projectnota/de MER onderzoek gedaan naar een optimale locatie voor het windpark, gelet op de effecten op de omgeving. Onderzocht is:

- welke omgevingseffecten ontstaan door de aanleg en het gebruik van het windpark;
- op welke wijze verwachte nadelige omgevingseffecten kunnen worden voorkomen of in voldoende mate worden beperkt.

Een optimale locatie voor het windpark wil zeggen: een locatie die zo goed mogelijk aansluit bij het huidige beleid voor de omgeving van de Afsluitdijk en het windenergiebeleid. In de Projectnota/de MER is daarom actief gezocht naar mogelijkheden om de aantasting van de (wezenlijke) waarden en kenmerken van de omgeving door het windpark zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. In de MER is men gekomen tot een aantal aandachtsvelden waarop de komst van een grootschalig windpark mogelijk (nadelige) effect(en) heeft, te weten: vogels, vleermuizen, natuur (algemeen), waterbeweging en bodem, landschap en cultuurhistorie, verblijfskwaliteit.

Daarnaast zijn drie aandachtsvelden onderscheiden die betrekking hebben op gebruiksfuncties van het gebied. Dit zijn defensie, infrastructuur, en waterdiepte gebonden gebruiksfuncties (visserij, schelpen- en zandwinning). Deze gebruiksfuncties moeten strikt worden onderscheiden van de eigenlijke milieu-effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied. Dit zijn namelijk geen milieu-randvoorwaarden, maar zelfstandige functies, waarvan de belangen integraal kunnen worden afgewogen ten opzichte van het belang van het windpark. In dit verband moet worden opgemerkt dat deze gebruiksfuncties ook zelf invloed hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied.

Behalve de randvoorwaarden vanuit de omgeving zijn er ook criteria ten aanzien van beeldkwaliteit die in ogenschouw moeten worden genomen voor de ontwikkeling van het windpark. Ook de technische voorwaarden spelen een rol. Deze beide soorten eisen hebben, behalve op de locatie, ook invloed op de inrichting van het windpark.

Behalve de hiervoor genoemde randvoorwaarden van inhoudelijke aard is er nog een aantal bestuurlijke randvoorwaarden. Zo vloeit uit het interprovinciale karakter van het windpark voort dat het windpark niet in een provincie mag worden gerealiseerd.

Ook bij de bepaling van de optimale locatie van het windpark zal er moeten worden voldaan aan de eis tot compensatie van de aantasting, die voortvloeit uit de diverse beleidsstukken.

Uit het voorgaande ontstaat het volgende beeld. Het windpark moet binnen het zoekgebied voldoen aan randvoorwaarden en criteria vanuit:

- omgevingseffecten;
- beeldkwaliteit;
- techniek;
- bestuur.

Op deze randvoorwaarden wordt in dit hoofdstuk nader ingegaan. Eerst wordt ingegaan op de omgevingseffecten (paragraaf 4.2). Hierbij komen eerst de randvoorwaarden vanuit natuur en milieu aan de orde, daarna de randvoorwaarden vanuit de (afweegbare) gebruiksfuncties. Op basis hiervan wordt vervolgens een bandbreedte bepaald voor de locatie van het te ontwikkelen windpark. Vervolgens wordt ingegaan op de eisen die vanuit beeldkwaliteit aan deze ontwikkeling gesteld kunnen worden (paragraaf 4.3). Hierna komen de technische uitgangspunten aan de orde (paragraaf 4.4) en wordt nog kort ingegaan op de bestuurlijke randvoorwaarden (paragraaf 4.5).

De compensatiemogelijkheden worden uitgelicht in paragraaf 4.6.

4. 2. Randvoorwaarden vanuit de omgeving

4. 2. 1. Randvoorwaarden natuur en milieu

Vogels

Algemeen

In de Waddenzee, in het IJsselmeer en op het aangrenzende vasteland in de omgeving van de Afsluitdijk vinden grote aantallen watervogels hun pleisterplaats (rust- en voedselplaatsen). Deze vogels zorgen voor veel lokale vliegbewegingen.

Op het vasteland komen broedgebieden voor. Langs de Afsluitdijk ligt een belangrijke internationale trekroute.

De mogelijke vogelhinder als gevolg van windmolens bestaat in de kans dat vogels tegen de wieken aanvliegen (aanvaringsslachtoffers), dan wel dat vogels worden verstoord in hun broed- of pleisterplaatsen. Voorts kan er sprake zijn van barrièrewerking. Hiermee wordt bedoeld op het verschijnsel dat vogels uitwijken voor een windmolenopstelling.

Aandachtsgebieden

Van de broedgebieden in de omgeving van de Afsluitdijk zijn de Makkumerwaard en de Kooiwaard het belangrijkste.

De gebieden rond de beide koppen van de Afsluitdijk, zowel op het land als in het water vormen samen met de Makkumerwaard en de Kooiwaard de belangrijke pleisterplaatsen voor watervogels. Het open water van de Waddenzee en het IJsselmeer, tussen de beide sluisen in de Afsluitdijk wordt over het algemeen minder gebruikt door pleisterende watervogels dan het open water rond de koppen.

Wel komen er grote aantallen toppereenden en eidereenden voor in het westelijke deel van de Waddenzee, grofweg tussen Breezanddijk en de Stevinssluzen.

Het gebied tot op 500 meter aan weerszijden van de Afsluitdijk vormt een belangrijk rustgebied voor grote aantallen watervogels. Stuwings van nachtelijke seizoenstrek treedt onregelmatig op aan weerszijden van de Afsluitdijk, maar neemt af naarmate men verder van de dijk komt.

Geschiktheid van locaties

Uit een oogpunt van vogels is plaatsing van windmolens op het vasteland of op de Afsluitdijk niet wenselijk. Voorts moet een afstand van enkele kilometers worden aangehouden tot de koppen van de Afsluitdijk. Ook moet een zekere afstand worden aangehouden tot de kust van Waddenzee en de oevers van het IJsselmeer, met name de Makkumerwaard.

Het plaatsen van grote aantallen windmolens binnen 500 meter aan weerszijden van de dijk leidt tot verstoring van grote aantallen vogels en tot relatief veel aanvaringsslachtoffers onder de vogels die langs de dijk vliegen. Om het aantal aanvaringsslachtoffers verder te beperken zou deze zone kunnen worden opgerekt tot een kilometer vanaf de dijk.

Op het open water is het westelijk deel van de Waddenzee, waar grote aantallen toppereenden en eidereenden kunnen worden verstoord, minder geschikt voor veel windmolens. In het IJsselmeer is het meest westelijke deel van het zoekgebied ongeschikt voor het realiseren van een windpark. In het algemeen is het wenselijk om in welke opstelling van windmolens dan ook gaten vrij te houden voor lokale vliegbewegingen (corridors).

Vleermuizen

De meeste vleermuissoorten in het zoekgebied komen voor in het Robbenoordbosch. Langs en over de Afsluitdijk ligt een trekrouotecorridor voor diverse vleermuissoorten. De omvang van deze corridor beperkt zich tot de dijk en een zeer smalle strook direct tegen de dijk.

Geschiktheid van locaties

In verband met vleermuizen is het wenselijk geen molens te plaatsen op het vasteland, op de Afsluitdijk of binnen enkele honderden meters van land of dijken.

Natuur overig

In de omgeving van de Afsluitdijk liggen boven het water en op land verschillende en waardevolle natuurgebieden, zoals de Makkumerwaard en het Robbenoordbosch. De waterecotopen wijken over het algemeen niet af van die elders in de Waddenzee of het IJsselmeer. Bijzonder zijn wel de diadrome vissoorten, zoals paling, die een deel van hun leven doorbrengen in zout water en een deel in zoet water. Door het spuien van zoet water in de zoute Waddenzee vormt de omgeving van de sluzen in de Afsluitdijk een belangrijk intrekgebied voor deze vissen.

Zeezoogdieren, zoals zeehonden, komen in dit deel van de Waddenzee relatief weinig voor. In het IJsselmeer komen diverse driehoeksmosselpercelen voor.

Geschiktheid van locaties

Gelet op de waarde van de land- en moerasescotopen, is het plaatsen van grote aantallen windmolens op land of dichtbij de kust niet wenselijk. Vanwege het intrekgebied voor diadrome vis is het, gelet op het voorzorgsprincipe, gewenst de omgeving van de sluizen vrij te houden van plaatsing van windmolens.

Bodem en water

De natuurlijke dynamiek van de waterbeweging en van de morfologische processen (slibvoering) hebben een belangrijke eigenwaarde. Op het land heeft met name Wieringen een bijzondere bodemopbouw.

Geschiktheid van locaties

Windmolens in het water kunnen de stroombeweging beïnvloeden. Ook zijn gebieden met grotere stroomsnelheden morfologisch instabiel, waardoor de molens niet goed kunnen worden gefundeerd. Deze aspecten spelen met name in de Waddenzee. Het plaatsen van grote aantallen windmolens in gebieden met een belangrijke stroomvoerende functie, zoals getijdegeulen (met name de Doove Balg) en de omgeving van de spuisluzen moet daarom zoveel mogelijk worden voorkomen. Voorts is plaatsing op Wieringen niet gewenst.

Landschap en cultuurhistorie

De Waddenzee en het IJsselmeer zijn uitgestrekte open wateren, met ieder een eigen identiteit en belevingswaarde.

Het cultuurhistorisch belang betreft met name de Afsluitdijk zelf en de objecten langs de dijk, waaronder de monumenten De Vlieter en de Lorentzen Stevinssluzen. Daarnaast gaat het om de archeologische waarden van met name de Waddenzee, zoals scheepswrakken. Deze komen met voornamelijk voor in de vaargeulen.

Geschiktheid van locaties

De Afsluitdijk beïnvloedt reeds de openheid van het watergebied. Het in ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk realiseren van een windpark is daarom een logische keuze. Plaatsing van molens op het land voldoet niet aan dit ruimtelijk concept. Vanuit het oogpunt van archeologie dienen bij voorkeur geen molens bij de sluizen en/of de vaargeulen te worden geplaatst. Buiten de ruimtelijke samenhang met de dijk valt er wat landschap en cultuurhistorie niet een duidelijke voorkeurslocatie te geven. Het gaat er vooral om met het windpark de identiteit van het landschap te benadrukken en hieraan een nieuwe ordening en betekenis te geven. Hierop wordt bij de bespreking van de beeldkwaliteitscriteria nader ingegaan.

Verblijfskwaliteit

Een wezenlijke waarde van de wijde omgeving van de Afsluitdijk is de rust en stilte ³⁾.

De afwezigheid van grootschalige menselijke activiteiten of bebouwing in het open water van de Waddenzee en het IJsselmeer en de lage bebouwingsdichtheid van de kustgebieden dragen hiertoe in belangrijke mate bij. De nog aanwezige rust en stilte zijn met name van belang voor de verblijfskwaliteit van de kustdorpen. Hetzelfde geldt voor de (water)recreatie.

Geschiktheid van locaties

Het is duidelijk dat, waar een windpark ook komt, er een zekere aantasting plaatsvindt van rust en stilte. In dit opzicht valt hier geen nadere locatiekeuze uit af te leiden. Wel kan worden geconcludeerd, dat plaatsing van grote aantallen windmolens op het land vanwege de verblijfskwaliteit niet wenselijk is.

Conclusie ten aanzien van randvoorwaarden van natuur en milieu

Wat opvalt uit de randvoorwaarden die natuur en milieu stellen aan de locatie van het windpark binnen het zoekgebied, is dat een aantal aspecten leidt tot dezelfde randvoorwaarden. Zo is het vanuit meerdere aspecten ongewenst de windmolens op of nabij het land of op de Afsluitdijk zelf te plaatsen. Ook moet de omgeving van de sluizen vrij worden gehouden.

In figuur 5 zijn de randvoorwaarden vanuit natuur en milieu (geo-)grafisch weergegeven. Hierbij moet worden opgemerkt dat de aandachtzones voor vogelwaarden langs de Afsluitdijk (500 tot 1000 m zone) en het westelijk deel van de Waddenzee geen volledig uitgesloten zones zijn, maar gebieden waar specifieke inrichtingseisen vanuit vogelwaarden gelden (niet te veel molens, corridors, e.d.).

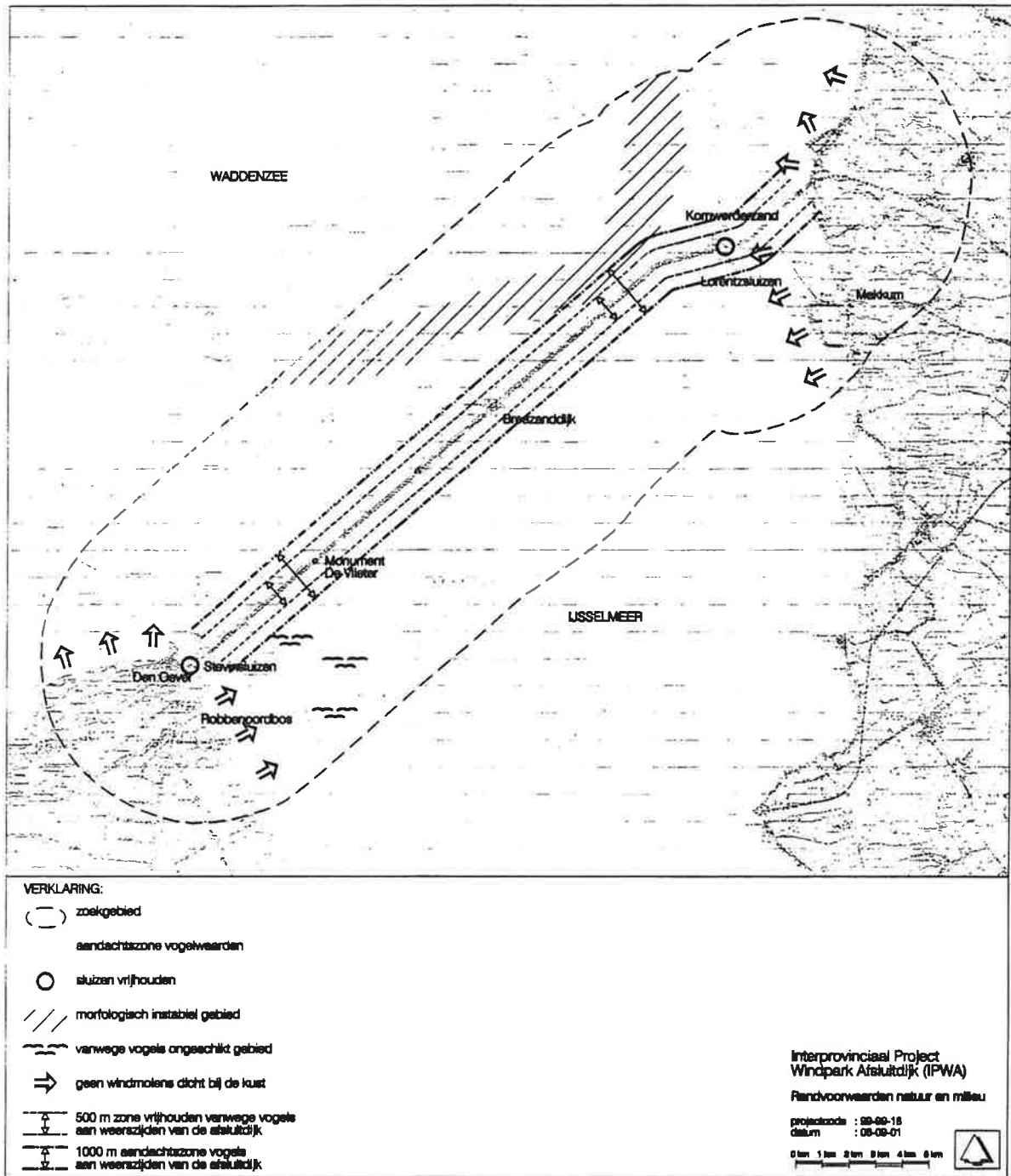
4. 2. 2. Randvoorwaarden gebruiksfuncties

Grote delen van het zoekgebied hebben ook gebruiksfuncties voor defensie, infrastructuur en waterdieptegebonden functies zoals visserij. In figuur 6 zijn deze (geo-)grafisch weergegeven.

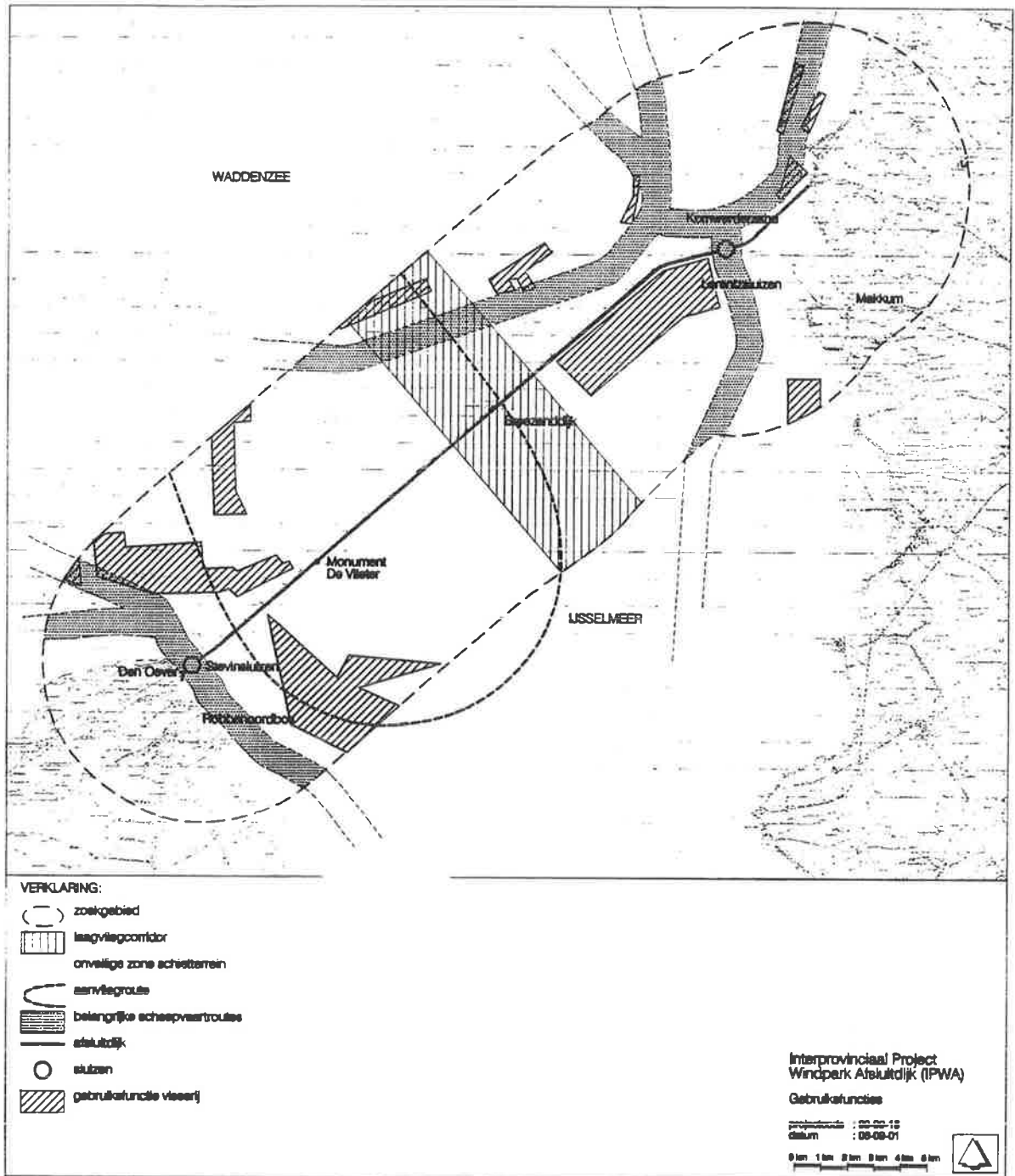
Defensie

In het zoekgebied heeft het Ministerie van Defensie een aantal belangen. Zo wordt een deel van het gebied gebruikt voor laagvlieg oefeningen. Defensie heeft aangegeven voor het laagvliegen een corridor met een breedte van 4 km ter hoogte van Breezanddijk open te willen houden.

³⁾ Wel overheerst dichtbij de Afsluitdijk het geluid van het wegverkeer.

Figuur 5: Randvoorwaarden natuur en milieu

Figuur 6: Gebruiksfuncties

Vanaf Breezanddijk vinden regelmatig beproevingen van munitie en wapensystemen plaats. Aan de IJsselmeerzijde van Breezanddijk wordt de munitie richting Noord-Hollandse kust afgevuurd. Dit wordt gevolgd met nauwkeurige meet- en registratie-apparatuur op de Afsluitdijk en langs de Wieringermeerdijk. Het wateroppervlak waar de munitie neerkomt is de onveilige zone van het schietterrein Breezanddijk.

Geschiktheid locaties

Bij handhaven van de gebruiksfunctie defensie kunnen er in het IJsselmeer tussen Breezanddijk en de Noord-Hollandse kust geen windmolens worden geplaatst. Hetzelfde geldt voor een zone van 2 km aan weerszijden van Breezanddijk (zowel in IJsselmeer als Waddenzee).

Infrastructuur

Binnen het zoekgebied zijn verschillende functies voor infrastructuur te onderscheiden. De Afsluitdijk is een primaire waterkering ter bescherming van het IJsselmeer en de daaraan grenzende gebieden tegen extreem hoog water. Voorts vormt de Afsluitdijk een belangrijke wegverbinding in het hoofdwegennet tussen de twee noordelijke regio's. De twee sluisen in de dijk vormen voor de scheepvaart een belangrijke verbinding. Vanuit de beide sluisen lopen diverse scheepvaartroutes (vaargeulen) over Waddenzee en IJsselmeer. Het luchtruim enkele honderden meters boven het zoekgebied wordt niet alleen door militaire vliegtuigen gebruikt, maar ook door het recreatieve luchtvaartverkeer.

Voorts wordt de ether boven het zoekgebied gebruikt voor radiogolven en televisiesignalen. Zo lopen er vanaf de TV-toren in de Wieringermeer diverse straalpaden. Deze raken overigens slechts een klein deel van het zoekgebied.

Geschiktheid van locaties

Vanuit de infrastructurele functies van de Afsluitdijk is het wenselijk om de dijk en een zone van enkele honderden meters langs de dijk vrij te houden van windmolens. Hiermee is ook elk risico voor het wegverkeer uitgesloten. Ook de recreatieve luchtvaart wordt hiermee gediend. Op deze wijze ontstaat een noodlandingszone, die het best bereikbaar is voor hulpdiensten.

Wegens het belang van de beroepsscheepvaart is het wenselijk geen windmolens in scheepvaartroutes te plaatsen.

Met het oog op radio- en televisie-ontvangst verdient het, bij de afweging tussen water- en landlocaties, de voorkeur om een groot windpark te plaatsen op het water en niet op of dichtbij het land. Voorts moeten straalpaden worden vrijgehouden.

Waterdieptegebonden gebruiksfuncties

Bij de waterdieptegebonden gebruiksfuncties gaat het om de visserij en zand- en schelpenwinning.

In het IJsselmeer wordt vooral op paling, baars, snoekbaars en spiering gevist. In de omgeving van de Afsluitdijk gebeurt dit vooral met fuiken, netten en vislijnen, die in het water zijn opgesteld. Met kleine vissersbootjes wordt de vangst meer malen per week binnengehaald.

In de Waddenzee wordt in de omgeving van de Afsluitdijk vanuit vissersboten vooral gevist op mosselpercelen.

De zand- en schelpenwinning vindt met name plaats in de vaargeulen.

Geschiktheid van locaties

Uit een oogpunt van visserij verdient het de voorkeur om geen molens te plaatsen in visgronden en op mosselpercelen. Vanwege de fuikenzones dienen ook geen windmolens direct langs de Afsluitdijk te worden geplaatst. Zandwinning kan blijven als er geen windmolens worden geplaatst in de vaargeulen.

Conclusie ten aanzien van randvoorwaarden vanuit gebruiksfuncties

Ook bij de randvoorwaarden vanuit de gebruiksfuncties valt het op dat een aantal randvoorwaarden voor meerdere aspecten min of meer samenvalt. Zo dient de Afsluitdijk en een strook daarlangs vrij te blijven van windmolens. Ook dienen vanuit diverse aspecten geen windmolens in of nabij de vaargeulen te worden geplaatst.

Voorts kan worden geconstateerd dat defensie een grote ruimteclaim op het zoekgebied heeft.

4. 2. 3. Bandbreedte voor ontwikkeling windpark

Uit de voorgaande twee paragrafen kan worden afgeleid dat een harde randvoorwaarde is dat er binnen 500 meter vanuit de Afsluitdijk geen windmolens mogen worden geplaatst. Dit met name vanwege vogelwaarden. Door het aanhouden van deze randvoorwaarde wordt tevens recht gedaan aan andere aspecten (zoals vleermuizen, infrastructuur, fuikenzones).

Voorts volgt uit meerdere aspecten dat geen molens op of in het water nabij het land (en de Friese waarden) mogen worden geplaatst (zoals vogels, vleermuizen, overige natuur, verblijfskwaliteit, radio- en tv-ontvangst).

Door het niet plaatsen van molens in en nabij de vaargeulen wordt niet alleen de scheepvaart gediend, maar ook het intrekgebied van diadrome vis. Tevens wordt het morfologisch instabiel gebied (Doove Balg) vermeden. Daarnaast wordt op deze wijze de omgeving van de sluizen vrijgehouden. Een specifieke harde randvoorwaarde vanuit vogelwaarden is het vrijhouden van het meest westelijk deel van het IJsselmeer. Deze randvoorwaarde valt voor een deel samen met het honoreren van de defensieclaim.

Voor wat betreft het ruimtegebruik door defensie kan worden geconstateerd dat dit in beginsel een afweegbare factor is.

In dit opzicht dient het defensiegebied in principe niet te worden uitgesloten van de locatiekeuze voor het windpark. Dit neemt niet weg dat bij de te ontwikkelen initiatieven binnen de bandbreedte hiermee wel zoveel mogelijk rekening dient te worden gehouden. Theoretisch is verplaatsing van defensieruimte een optie, praktisch is er binnen Nederland geen alternatief aanwezig.

Een andersoortige "factor" waarmee rekening dient te worden gehouden is het vanwege vogelwaarden (toppereenden) gevoelige gebied in het westelijk deel van de Waddenzee. Hetzelfde geldt voor de zone tussen 500 meter en 1000 meter van de dijk. In deze aandachtszones voor vogelwaarden dienen niet te veel windmolens te worden gerealiseerd en dienen zoveel mogelijk corridors te worden aangehouden.

In figuur 7 is de uit voorgaande randvoorwaarden voortvloeiende bandbreedte voor het windpark binnen het zoekgebied (geo-)grafisch weergegeven. Hierbij zijn ook de beide aandachtszones voor vogelwaarden aangegeven. Dit omdat bij elk te beschouwen alternatief voor het windpark rekening moet worden gehouden met deze vogelwaarden. Dat geldt niet voor defensie.

4. 3. Beeldkwaliteit

Elk binnen de bandbreedte te ontwikkelen alternatief voor het windpark moet in meerdere of mindere mate voldoen aan eisen van beeldkwaliteit. Die eisen zijn geformuleerd vanuit de opvatting dat het ontwerp voor het windpark geënt moet zijn op de bestaande structuur (dijk, water, lucht) en "eigenheid" dient te vertonen. De nieuwe ingreep moet binnen de bestaande landschappelijke structuur leiden tot een vanzelfsprekendheid. Het moet een ontwerp zijn met allure dat verwondering oproept en fascineert. Vanuit deze algemene opvatting is een aantal criteria ontwikkeld als aanwijzing voor het ontwerp.

Zichtbaarheid:

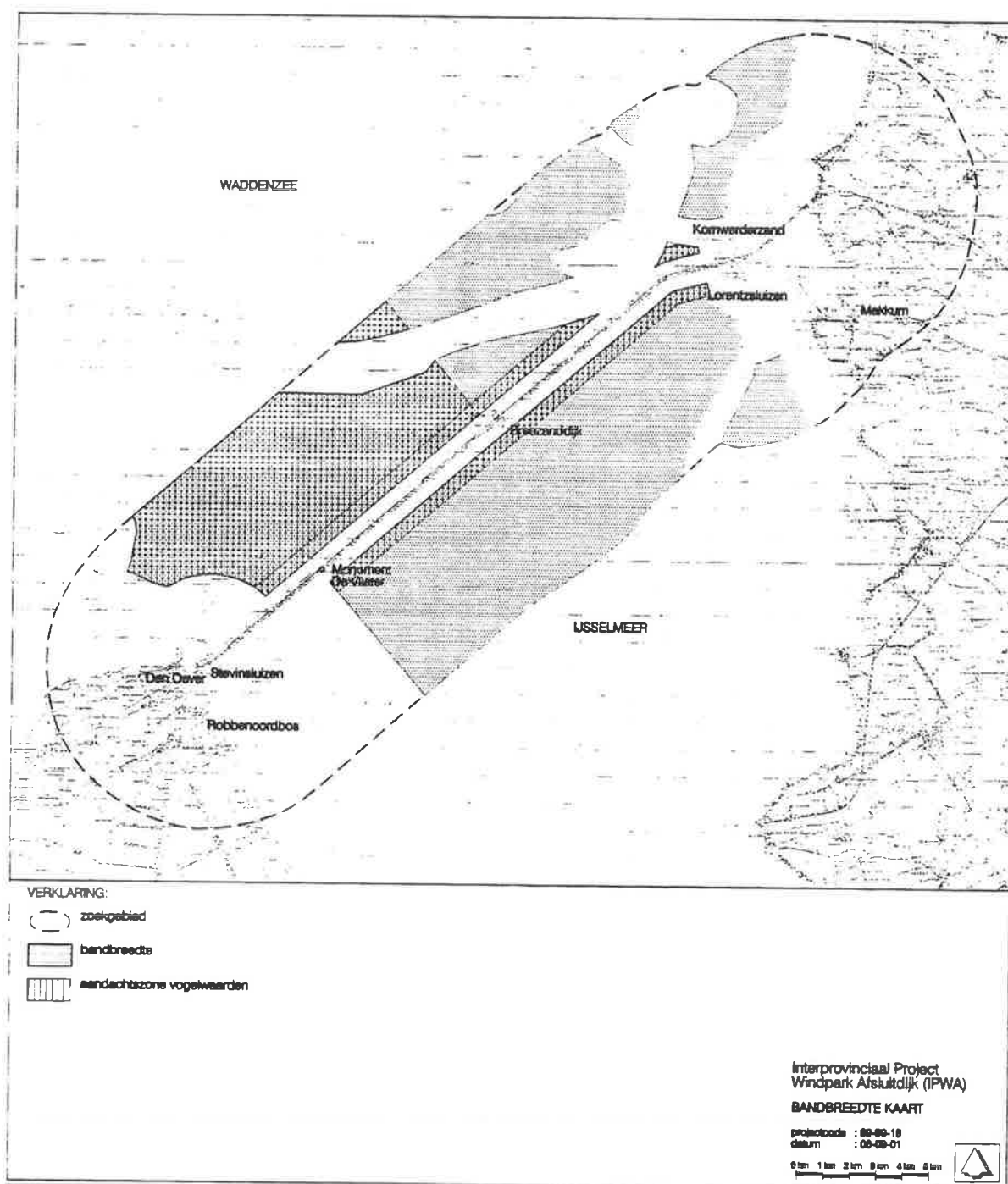
het zicht van het windpark moet zich verhouden tot de beweging van de aanschouwer. Dit geldt voor de volle beleving van het park vanaf dijk, land en water.

Betekenis:

het windpark is een culturele daad, een "grand project"; het moet het visitekaartje zijn voor het opwekken van duurzame energie en positieve uitstraling hebben op diverse schaalniveaus. Daarnaast moet aan het ontwerp een helder concept ten grondslag liggen: logisch, herkenbaar en duidelijk.

Compositie:

de confrontatie tussen dijk en windpark moet tot een compositorische samenhang leiden, ook over de dijk. Tegelijkertijd kan afstand een betere beleving geven. Deze aspecten dienen met elkaar in balans te zijn. Het windpark moet enkelvoudig en herkenbaar zijn, de continuïteit van de opstelling voldoende gewaarborgd en de gekozen verzameling telbaar.

Figuur 7: Bandbreedtekaart

Het windpark dient een eigen structurele ordening in zich dragen die de confrontatie met de Afsluitdijk als autonoom element aankan. De confrontatie moet een zekere spanning oproepen.

Het aantal molens in het ontwerp moet voldoende zijn als basis voor een "kritische massa".

Er dient sprake zijn van een redelijke verdeling aan weerszijden van de Afsluitdijk. De noodzakelijke onderbrekingen moeten passen in het vorm-concept. De opstelling moet vanuit een historische blik verklaard kunnen worden.

Vorm en techniek:

technische functionaliteit en technische rationaliteit moeten de basis zijn van het windpark. Het moet logisch zijn, zowel ruimtelijk als windtechnisch en de beoogde capaciteit moet uitgangspunt zijn. Er moet gekozen worden voor een industriële vormgeving en een lichte kleurstelling. Er wordt uitgegaan van driebladige turbines. Het windpark moet als "ervaring" aan de Afsluitdijk worden toegevoegd en de bestaande plekken met bijzondere betekenis moeten worden gerespecteerd.

Creativiteit:

er moet sprake zijn van een vernieuwend concept met creatieve waarde.

4. 4. Technische uitgangspunten

Binnen de bandbreedte zijn in technische zin meerdere opstellingen van windmolens mogelijk. Nochtans zijn er nog wel technische uitgangspunten en randvoorwaarden te formuleren.

Het belangrijkste uitgangspunt is dat het gaat om een windpark met een capaciteit van circa 300 MW. Hiervan kan een afwijking mogelijk worden geacht van circa 10%.

Uitgangspunt is dat op het moment van feitelijke realisering van het windpark in ieder geval molens met een capaciteit van 2 MW beschikbaar zullen zijn en waarschijnlijk ook molens met een capaciteit van 3 MW. Dit betekent dus een opstelling van 100 tot 150 molens.

In onderstaande tabel zijn de technische gegevens van 2 MW- en 3 MW-molens op een rij gezet.

Tabel: Technische aspecten 2 MW- en 3 MW-molens

	2 MW-molens	3 MW-molens
Rotordiameter	80 meter	93 meter
Ashoogte	60 meter	75 meter
Aantal bladen	3	3
Toerental	8,6-19,1 omw/min*)	6,7-13,4 omw/min*)
Massa rotorbladen, gondel en krui-inrichting	100 ton	198 ton

*) omw/min = omwentelingen per minuut

Bron: paragraaf 7.7 Projectnota/MER

Vanuit technisch-economisch perspectief (zo groot mogelijke opbrengst per molen) is een onderlinge afstand van acht maal de rotordiameter wenselijk. Dit in verband met een zo vrij mogelijke windvang. Voor 2 MW molens is deze gewenste onderlinge afstand dus 640 meter, voor 3 MW molens 744 meter.

Met name uit een oogpunt van beeldkwaliteit, maar ook uit een oogpunt van mitigatie van milieu-effecten is mogelijk een kortere onderlinge afstand gewenst. Het verlies aan opbrengst kan voor een deel worden ondervangen door tussen delen van de opstelling grotere afstanden aan te houden. Dit sluit bovendien aan bij de wenselijkheid van corridors voor de vogels. Ook is het aantal molens aan de "buitenkant" van de opstelling van belang. Een lijnopstelling is vanuit technisch-economisch perspectief gunstiger dan een blokopstelling. Een onderlinge afstand van 500 meter in de lijnopstelling is acceptabel. Hiermee wordt een redelijk evenwicht bereikt tussen opbrengsten en omgevingseffecten.

Ten aanzien van de fundering wordt de volgende ondersteuningsconstructie gehanteerd. De rotorbladen en de gondel worden gemonteerd op een verticaal in de ondergrond geplaatste stalen "buis" met een diameter van enkele meters. Afhankelijk van het turbinevermogen en het bodemtype wordt deze paal 22 tot 30 meter in de ondergrond gebracht. De totale lengte van het onderwaterdeel van de ondersteuningsconstructie wordt dan 30 tot 42 meter. Op een hoogte van circa 7 meter boven het wateroppervlak is een "werkbordes" gedacht met een toegang tot het binnenste van de buis. Elke molen heeft een transformator (omvang circa 1,5x2,5x2,5 meter) die de opgewekte stroom naar het gewenste spanningsniveau transformeert. Uitgangspunt is dat deze transformatoren in de molentoren worden geplaatst.

Per groep van molens wordt via de kabels in de waterbodem de elektrische opbrengst verzameld in een centraal transformatorstation, met een omvang van circa 15x5x5 meter. Via deze stations kan worden aangesloten op het landelijk net. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat 6 van deze centrale stations nodig zijn.

Vanuit de centrale stations lopen de hoogspanningskabels door de bodem van Waddenzee of IJsselmeer naar de uiteinden van de Afsluitdijk. De kabels worden 1,5 meter ingegraven. In de buurt van de vaargeulen kan het nodig zijn de kabel dieper in te graven om te voorkomen dat kabels binnen korte tijd bloot komen te liggen.

Zowel in Noord-Holland als in Fryslân zal een aantal hoogspanningskabels van de centrale stations worden verzameld in onderstations van het bestaande elektriciteitsnet op het vaste land.

Vanuit technisch-economisch perspectief is de kostprijs van elektriciteit, de kiloWattuurprijs (kWh-prijs) van belang.

Deze wordt bepaald door drie componenten:

- de investeringskosten;
- de kosten voor onderhoud en bedrijfsvoering;
- de elektrische opbrengst.

Het gaat er om tussen deze drie componenten een optimum te vinden. Per mogelijke opstelling zal de absolute Kwh-prijs verschillen, evenals het optimum.

Vanuit milieu-oogpunt is met name de energie-opbrengst per MW geïnstalleerd vermogen van belang. Een hoge energie-opbrengst betekent, dat relatief veel milieuvriendelijk opgewekte elektriciteit wordt opgewekt.

4. 5. Bestuurlijke randvoorwaarden

Gelet op het interprovinciale karakter van het project, is de belangrijkste bestuurlijke randvoorwaarde dat het windpark niet in één provincie mag komen te liggen. Over de verdeling van de te realiseren capaciteit over de provincies zijn geen afspraken gemaakt, maar duidelijk is wel dat een substantieel deel van de capaciteit in beide provincies moet worden gerealiseerd. Het toerekenen van de capaciteit aan de provincie qua taakstelling volgens BLOW gebeurt hoe dan ook ieder voor de helft. Dit omdat beide provincies, afgezien van ruimtebeslag, voor het overige op gelijke voet meedoen in het project.

Een andere belangrijke bestuurlijke randvoorwaarde is dat het windpark moet worden gerealiseerd binnen het grondgebied van de gemeenten rond de Afsluitdijk: Wieringen, Wieringermeer, Wûnseradiel en Harlingen. Deze gemeenten zijn vanouds partner bij de bestuurlijke afspraken over het IPWA. Dit betekent dat een deel van het zoekgebied afvalt, omdat dit in de gemeente Texel ligt.

Bestuurlijk uitgangspunt voor het IPWA is om een ieder de kans te geven in dit project deel te nemen. Gezien de omvang van het project, is er voldoende ruimte voor uiteenlopende vormen van participatie, met verschillen in risico-profiel en mate van zeggenschap. Voornemen is om het windpark in een exploitatiemaatschappij onder te brengen. Belangstellenden kunnen in deze maatschappij deelnemen. Hiermee wordt een alternatief geboden voor bijvoorbeeld solitaire windmolens op het land. Bovendien kan hiermee het draagvlak en de betrokkenheid worden vergroot. Voor de kleine belegger, de boeren en de windenergieverenigingen is het IPWA hiermee een tastbaar project, waarvan zij financieel direct profijt trekken.

4. 6. Compensatie

Bij het ontwikkelen van een windpark wordt op hoofdlijnen voldaan aan de randvoorwaarden van natuur en milieu. Dit wil evenwel nog niet zeggen dat er binnen het bandbreedtegebied geen aantasting plaats kan vinden van wezenlijke kenmerken en waarden.

Wel betekent dit, dat deze aantasting binnen het bandbreedtegebied zo min mogelijk is. Wanneer er toch een dergelijke aantasting plaatsvindt, zal het windpark alleen kunnen worden gerealiseerd, wanneer er een zwaarwegend maatschappelijk belang mee gemoeid is en wanneer er compensatie plaatsvindt.

Het zwaarwegend maatschappelijk belang blijkt uit de nut- en noodzaaksanalyse (NNA; zie hoofdstuk 2).

Naar de mogelijkheden van compensatie is in het kader van de MER onderzoek gedaan.

In zijn algemeenheid zijn compensatiemogelijkheden gelegen in de vermindering van bestaande andere aantastingen van het natuurlijk milieu dan wel in het creëren van nieuwe natuurwaarden.

Het besluit over het nemen van compenserende maatregelen wordt pas genomen na afweging van de belangen. De aard van de compensatie komt daarom in dit planologisch basisdocument pas verderop aan de orde. Op deze plaats kan worden volstaan met de constatering dat ook bij het ontwikkelen van een windpark binnen de bandbreedte compensatie nodig kan zijn. Dit vormt een uitgangspunt c.q. randvoorwaarde voor de realisering van het windpark.

5. KEUZE UIT ALTERNATIEVEN

5. 1. Inleiding

Zoveel mogelijk binnen de randvoorwaarden en criteria uit het vorige hoofdstuk is een aantal alternatieve opstellingen van het windpark ontwikkeld. Hierop zijn met name de aspecten van landschap (ruimtelijke samenhang) en beeldkwaliteit van invloed geweest, alsook vogeleffecten. Deze alternatieven zijn in het kader van de MER beoordeeld op hun effecten op de omgeving. In het navolgende wordt eerst een beschrijving gegeven van de verschillende alternatieven.

Vervolgens wordt voor het maken van een keuze uit deze alternatieven eerst ingegaan op de effecten van de verschillende alternatieven op natuur en milieu (paragraaf 5.3). Vervolgens komen de effecten van de verschillende alternatieven op de gebruiksfuncties aan de orde (paragraaf 5.4).

Daarna volgt de toetsing van de alternatieven aan de ontwikkelde beeldkwaliteitseisen (paragraaf 5.5). Daarna komen de technische uitgangspunten aan de orde (paragraaf 5.6) en de bestuurlijke randvoorwaarden (paragraaf 5.7). Op basis van het voorgaande wordt een keuze gemaakt tussen de verschillende alternatieven (paragraaf 5.8). Hierna wordt nog ingegaan op de aard van de mogelijke compensatiemaatregelen (paragraaf 5.9).

5. 2. Beschrijving alternatieven

Binnen de bandbreedte is een drietal alternatieven voor situering en inrichting van het windpark ontwikkeld. Het betreft de volgende alternatieven:

1. beeldkwaliteitsalternatief 1 (BKA-1)
Een compositie van een dubbele lijnopstelling met 60x3 MW-molens (onderlinge afstand 500 meter) in oost-westrichting die over de volle lengte de schaal en maat van de Afsluitdijk reflecteert, en een blokopstelling met 49x2 MW-molens (onderlinge afstand 385 meter) in het oostelijk deel van de Waddenzee. De totale capaciteit is 278 MW. De lijnopstelling kruist de Afsluitdijk onder een kleine scherpe hoek. Door deze verdraaide positie is zowel een deel van de Waddenzee als het IJsselmeer vrij van windmolens bij waarneming vanaf de Afsluitdijk. Met dit ontwerp wordt de claim van defensie gehonoreerd, net als alle andere harde randvoorwaarden. Wel houdt deze opstelling minder rekening met het aandachtsgebied voor vogelwaarden in het westelijke deel van de Waddenzee.
2. beeldkwaliteitsalternatief 2 (BKA-2)
Eenzelfde soort opstelling als alternatief 1, waarbij, in een poging om de lijn meer af te stemmen op het aandachtsgebied voor vogels, deze is bewerkt door hem korter te maken in de Westelijke Waddenzee (in totaal 48x3 MW-molens: onderlinge afstand 500 meter).

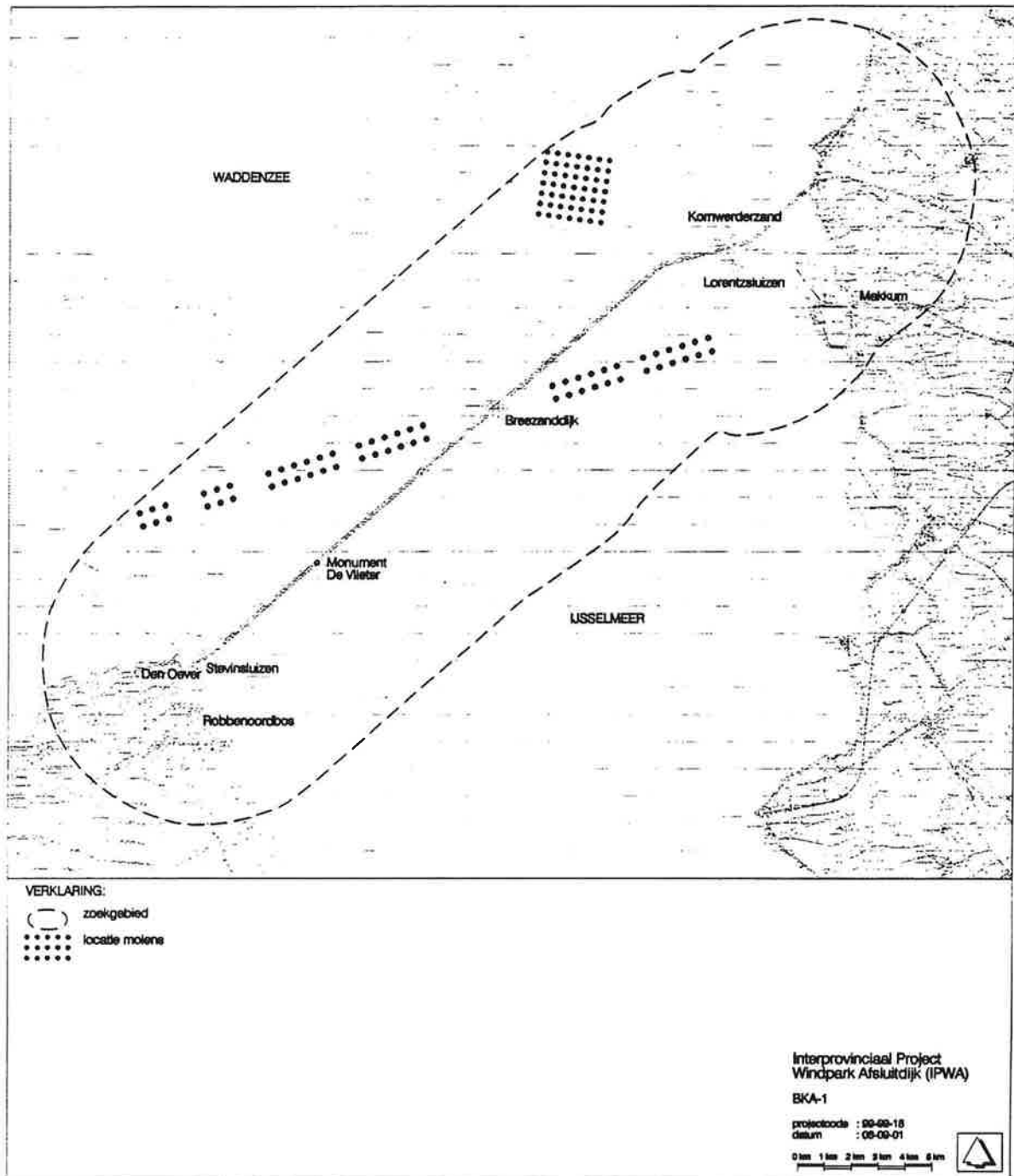
Het capaciteitsverlies wordt opgevangen door in het oostelijk deel van de Waddenzee een tweetal blokopstellingen te maken (2x25x3 MW-molens). De totale capaciteit is 294 MW. De impact van de blokopstelling neemt hierdoor toe, waardoor de kracht van de lijn afneemt.

3. meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)

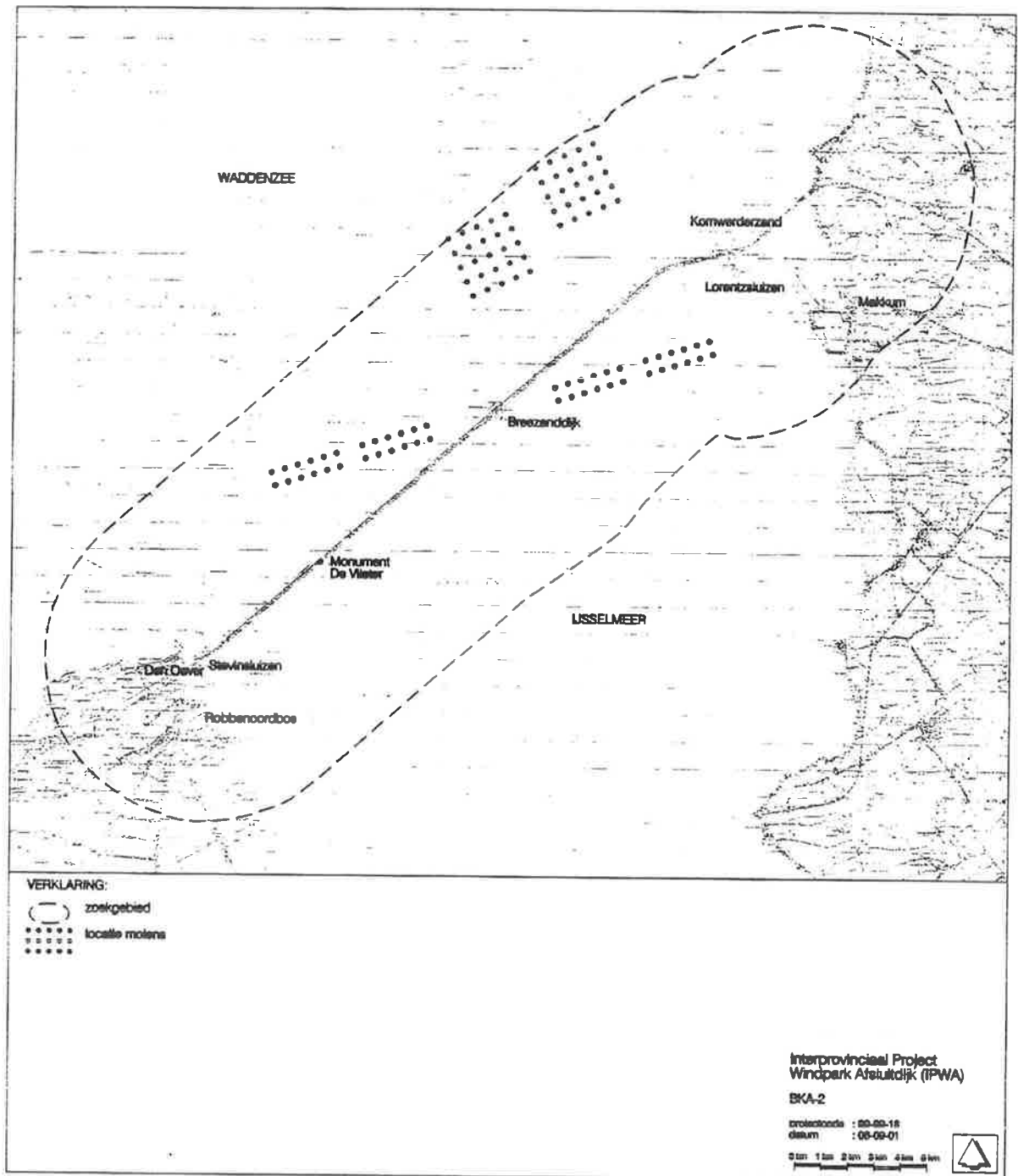
Hier is de voorkeur voor een lijnopstelling verlaten; dit alternatief gaat uit van drie blokopstellingen (7 bij 7 rijen 2 MW-molens: onderlinge afstand 320 meter), twee in het IJsselmeer en een in de Waddenzee. De totale capaciteit is 294 MW.

Het ruimtelijk ontwerp is gebaseerd op een rationele opbouw. De blokopstelling geeft zo weinig mogelijk belemmering voor vogels. Door de molens op drie plaatsen te concentreren wordt een ruimtelijk ervarenbare afwisseling gecreëerd. De groepering van de blokken laat een middelpunt ontstaan bij Breezanddijk.

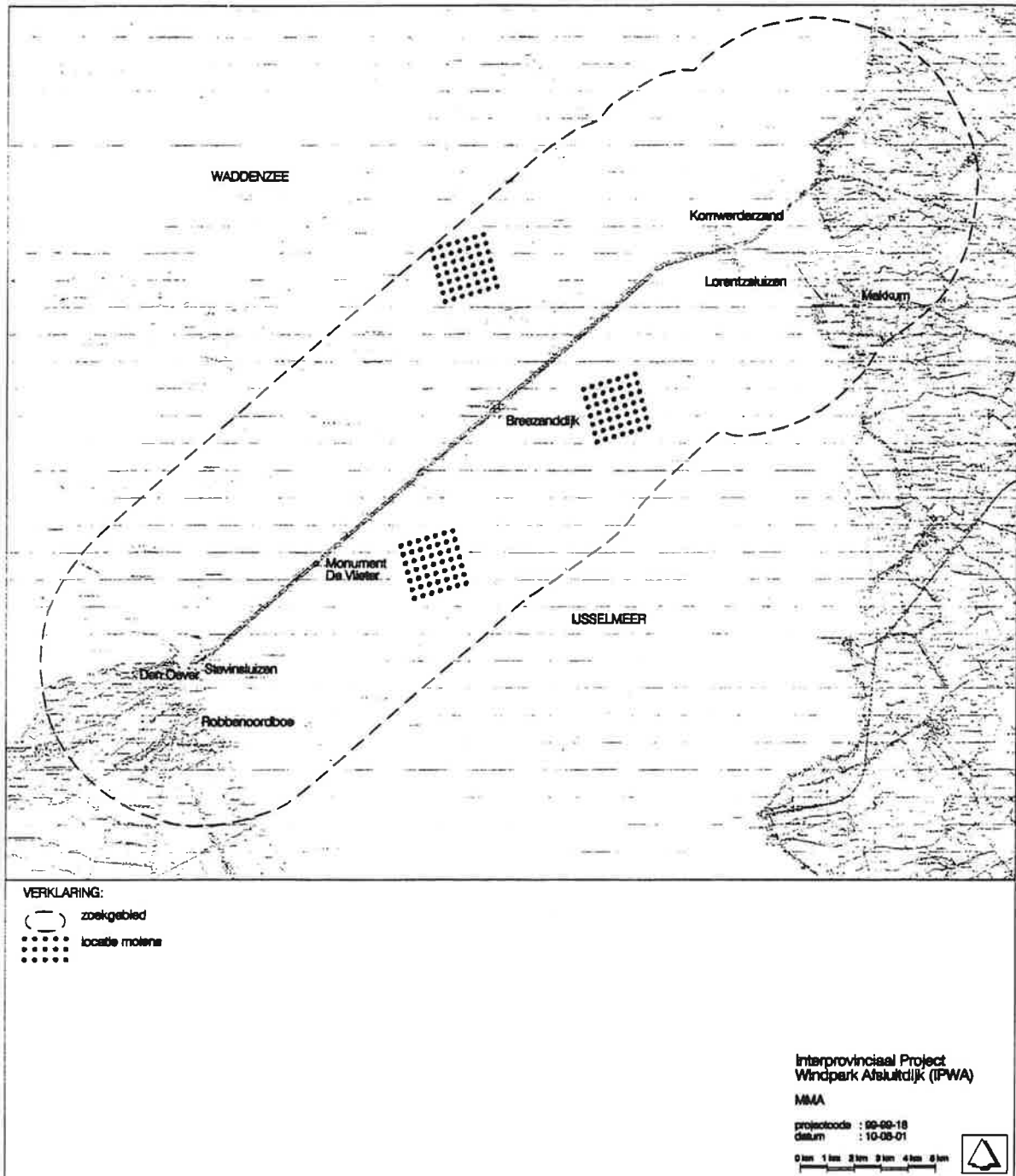
Met het MMA kan niet worden voldaan aan de ruimteclaim van defensie.

Figuur 8: Beeldkwaliteitsalternatief 1

Figuur 9: Beeldkwaliteitsalternatief 2

· *Figuur 10: Meest milieuvriendelijke alternatief*

5. 3. Effecten op natuur en milieu

Vogels

Ten aanzien van vogels zijn de alternatieven in de MER onderling vergeleken op aanvaringsrisico, verstoringrisico en barrièrewerking.

Aanvaringsrisico

Bij het aanvaringsrisico wordt onderscheid gemaakt tussen het aanvaringsrisico voor nachtelijke seizoenstrek en het aanvaringsrisico voor lokale vliegbewegingen in het donker.

Het *aanvaringsrisico voor nachtelijke seizoenstrek* is gerelateerd aan de afstand van de windmolens tot de Afsluitdijk. De verschillen tussen de alternatieven worden bepaald door de aantallen windmolens in de zone tot 1 km. Alleen in BKA-1 en BKA-2 bevinden zich enkele molens in de zone 0,5 tot 1 km. In het MMA staan alle molens verder dan 1 km van de Afsluitdijk. Omdat met het oog op gestuwde seizoenstrek de windmolens dichterbij de dijk zwaarder worden gewogen, valt het MMA betreft dit aspect gunstiger uit dan de beide BKA's. Tussen deze laatste bestaat wat dit aspect betreft geen verschil.

Het *aanvaringsrisico voor lokale vliegbewegingen in het donker* verschilt weinig tussen de alternatieven. In de drie alternatieven is het aantal windmolens in banen met geconcentreerde vliegbewegingen zodanig groot dat er een relatief hoog aanvaringsrisico is. Het BKA-1 en het MMA komen hier gelijk uit de bus. Het BKA-2 scoort iets gunstiger.

Voor wat betreft het aanvaringsrisico voor alle vliegbewegingen gezamenlijk valt het BKA-1 wat ongunstiger uit dan het BKA-2 en het MMA. Het BKA-2 komt qua totaal aanvaringsrisico gelijk uit met het MMA. Dit omdat de wat minder gunstige score voor de nachtelijke seizoenstrek weer wordt gecompenseerd door een iets gunstiger score voor wat betreft de lokale vliegbewegingen.

Verstoringrisico

Bij het verstoringrisico gaat het om de kans dat rustende en foeragerende vogels worden verstoord door de molens. Vergelijking tussen de alternatieven laat slechts beperkte verschillen zien. Dit is een gevolg van het feit dat in alle alternatieven de molens vrijwel allemaal verder dan 1 km van de Afsluitdijk gesitueerd zijn. De score voor de beide BKA's is wat minder dan voor het MMA. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de molens in de westelijke Waddenzee.

Barrièrewerking

Bij de barrièrewerking gaat het om het risico dat vogels uitwijken voor een windmolenopstelling en moeten omvliegen.

Wat betreft de barrièrewerking kan onderscheid gemaakt worden tussen de seizoenstrek en de lokale vliegbewegingen.

Het *risico van barrièrewerking voor seizoenstrek* is voor BKA-1 en BKA-2 vergelijkbaar, dit door de relatief lange lijnopstellingen. Het MMA scoort aanzienlijk gunstiger, hetgeen veroorzaakt wordt door het feit dat hier alle molens in clusters zijn gesitueerd.

Bij het *risico van barrièrewerking voor lokale vliegbewegingen* scoort het MMA het gunstigst. Van de twee andere alternatieven scoort het BKA-1 nog iets lager dan het BKA-2. Dit met name vanwege de langere lijnopstelling. Voor wat betreft het totaal aan barrièrewerking scoort het MMA het minst ongunstig, en het BKA-1 het ongunstigst. Het BKA-2 zit er tussenin.

Algemene conclusie

Bij een onderlinge vergelijking tussen de alternatieven voor wat betreft de gezamenlijke risico's op negatieve effecten voor vogels kan worden geconstateerd dat het MMA over het geheel genomen het minste risico geeft voor negatieve effecten. De beide beeldkwaliteitsalternatieven vallen ongunstiger uit dan het MMA, waarbij het BKA-1 minder scoort dan het BKA-2.

Vogelrichtlijn

In het voorgaande wordt vooral een relatieve vergelijking gemaakt van de risico's bij de verschillende ontwikkelde alternatieven. Hiermee worden nog geen uitspraken gedaan over absolute aantallen.

Met name voor de toets aan de Vogelrichtlijn is een absolute inschatting van de effecten nodig, met een uitsplitsing voor wat betreft specifieke vogelsoorten. Dit ter beantwoording van de vraag of er in de zin van de Richtlijn wel of geen aantasting plaatsvindt van de vogelwaarden, waarvoor de Waddenzee en het IJsselmeer als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen.

Hiernaar is in het kader van de MER een afzonderlijk onderzoek verricht ⁴⁾. Op basis van deze gegevens is een voortoets gedaan ten aanzien van de inpasbaarheid van het windpark in het beoordelingskader van de Vogelrichtlijn ⁵⁾. Het betreft hier een "voortoets" omdat de uiteindelijke toets niet in het planologisch kader plaatsvindt, maar in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Uit het onderzoek komt naar voren dat de verstoring van vogels in relatie tot de totale populatie in het betrokken gebied niet kan worden aangemerkt als een significant effect in de zin van de Richtlijn. Wel is sprake van vrij grote aantallen aanvaringsslachtoffers, met name voor wat betreft toppereenden, eidereenden en kuifeenden. Hier gaat het om honderden tot enkele duizenden vogelslachtoffers per jaar.

⁴⁾ Deelstudie Ornithologie MER Interprovinciaal Windpark Afsluitdijk: Vogelgegevens ten behoeve van Vogelrichtlijnbeoordeling, Bureau Waardenburg en Alterra research instituut.

⁵⁾ Voortoets Vogelrichtlijn Interprovinciaal Windmolenpark Afsluitdijk, Buro Vijn.

Dit moet wel worden aangemerkt als een aantasting van vogelwaarden in de zin van de Richtlijn.

Vleermuizen

Alle alternatieven liggen op minimaal 500 meter van de dijk. Gelet op het feit dat hun trekroute over het algemeen dicht op de Afsluitdijk ligt zullen vleermuizen om die reden dan ook slechts een relatief geringe hinder van de molens ondervinden. Gelet op de grotere afstand tot de Afsluitdijk valt het MMA het beste uit. De verschillen tussen de overige twee alternatieven lijken niet significant.

Natuurgebieden

De gevolgen voor de natuurgebieden bestaan volgens de MER met name uit verstoring van dieren (zeehonden) door geluid en uit het ruimtebeslag van de molens.

Uit een gewogen score per alternatief voor het door geluid beïnvloede gebied blijkt dat het MMA het beste scoort en het BKA-2 het slechtst. Het BKA-1 ligt hier qua score tussenin.

In de waterecotopen van de Waddenzee en het IJsselmeer kunnen feitelijk alleen vogels en zeehonden de invloed van dit geluid ondervinden. Nu blijkt dat de verstoring van vogels relatief meevalt, en zeehonden weinig voorkomen in dit deel van de Waddenzee, kan worden aangenomen dat de geluidtoename niet een aantasting inhoudt van wezenlijke waarden en kenmerken van het gebied.

De land- en moerasnatuur in het zoekgebied wordt niet aangetast of verstoord. Het ruimtebeslag van de verschillende alternatieven in deze gebieden is nul, maar ook de 45 dB(A)-contour reikt niet tot de natuurgebieden op land en rond de Friese waarden. Er treedt dus geen verstoring op van de waardevolle land- en moerasnatuur in de omgeving van de Afsluitdijk. Dit is met name het gevolg van de preventieve aanpak bij de ontwikkeling van de verschillende alternatieven (bandbreedte).

Het fysieke ruimtebeslag raakt vooral de waterecotopen. De BKA's hebben enig gevolg voor mosselpercelen in de Waddenzee. Alle drie alternatieven hebben gevolgen voor driehoeksmosselfgebieden in het IJsselmeer. Significante verschillen tussen de alternatieven zijn er wat dit betreft niet.

De beide BKA's hebben de meeste gevolgen voor het intrekgebied van diadrome vis. Het MMA raakt dit niet.

Water en bodem

Alle drie alternatieven blijven binnen de bandbreedte (zie paragraaf 4.2.3) voor wat betreft deze aspecten.

Waterbeweging en morfologie spelen met name in Waddenzee. In alle drie alternatieven staan de meeste molens in een gebied met relatief lage stroomsnelheden, zodat hier geen grote invloed op de waterbeweging valt te verwachten. Het MMA verschilt van de beide BKA's doordat twee derde deel van het park in het IJsselmeer ligt. In die zin zijn de invloeden op waterbeweging en morfologie relatief beperkter.

De totale lengte van de kabels en leidingen op de zeebodem is bij de drie alternatieven nagenoeg gelijk. Door de plaatsing van een groter aantal windmolens in het IJsselmeer dan in de Waddenzee zijn de gevolgen voor wezenlijke kenmerken en waarden bij het MMA marginaal kleiner.

Landschap en cultuurhistorie

Ten aanzien van het landschap wordt in de MER de hoogste waardering gegeven aan BKA-1. De opstelling van een dubbele lijn en een blok scoort goed omdat deze de Afsluitdijk benadrukt, vergelijkbaar is in maat en schaal en bovendien veel allure uitstraalt. Meer dan het BKA-2 is dit ontwerp herkenbaar, duidelijk, en laat het veel zicht op het water vrij. De duidelijke keus voor drie gelijke blokken in het MMA doet dit in de MER beter scoren dan het BKA-2.

Voor wat betreft archeologie scoort het MMA het gunstigst. Dit omdat van dit alternatief de meeste molens zich in het IJsselmeer bevinden. Hierdoor is er geen ruimtebeslag op gebieden met een hoge indicatieve archeologische waarde, die met name in de Waddenzee voorkomen.

De beeldkwaliteitsalternatieven ontlopen elkaar qua score niet veel. In beide gevallen bevinden deze zich in een historisch geulenpatroon in de westelijke Waddenzee, waar de kans dat er wrakken liggen relatief groot is. Overigens geldt dat daadwerkelijke schade aan wrakken alleen ontstaat als een molen op de plaats van een wrak wordt geplaatst. Nader onderzoek vooraf kan dergelijke schade voorkomen of beperken.

Verblijfskwaliteit

Een belangrijke conclusie in de MER is dat de verschillende alternatieven geen geluidhinder veroorzaken voor woon- en verblijfsfuncties langs de kust. Langs de Afsluitdijk blijft de geluidhinder beneden het referentieniveau van het wegverkeerslawaai.

Alle alternatieven komen in meer of mindere mate in het stiltegebied in het oostelijk deel van de Waddenzee in Friesland. Het BKA-1 komt ook in het westelijk stiltegebied in Noord-Holland.

De beide beeldkwaliteitsalternatieven veroorzaken meer hinder voor de watersport dan het meest milieuvriendelijk alternatief, met name doordat deze met hun lange lijnen een groter gebied doorkruisen, waar zich ook enkele kleine vaargeulen bevinden die in het MMA vrijwel niet worden gestoord.

Conclusie

Voor wat betreft de effecten op natuur en milieu blijkt uit het voorgaande dat de meest relevante verschillen en daarmee afwegingsfactoren tussen de alternatieven zijn gelegen in de aspecten vogels en landschap. Het BKA-1 scoort qua vogels het minst gunstig, terwijl het op landschap het meest gunstig scoort. Het BKA-2 scoort op vogels iets beter, maar scoort op landschap zelfs minder dan het MMA. Het MMA scoort op vogels het meest gunstig, maar op landschap minder dan het BKA-1.

5. 4. Effecten op gebruiksfuncties

Met de gebruiksfuncties is voor een groot deel al rekening gehouden bij de bandbreedte. Afgezien van defensie leveren de diverse effecten op de gebruiksfuncties geen voldoende relevante verschillen om daarop een keuze voor één van de drie alternatieven te maken.

In dit verband kan worden gemeld dat uit de MER blijkt dat in geen van de voorgestelde alternatieven het plaatsen en functioneren van de windmolens een bedreiging vormt voor de stabiliteit van de Afsluitdijk. Voor wat betreft de scheepvaart is er een lichte voorkeur voor het MMA. In alle alternatieven blijven echter de vaargeulen vrij. In alle alternatieven blijven de straalpaden van de TV-toren in de Wieringermeer onaangetast.

Bij het aspect visserij gaat het om zeer uiteenlopende vormen van visserij. In de beoordeling zijn onder andere betrokken mosselpercelen, de fuikenzones en de visgronden. Elk alternatief werkt hierop verschillend uit. Om voor de vergelijking van de verschillende alternatieven op de gevolgen voor de visserij tot een beoordeling te komen is een subjectieve afweging gemaakt. In die vergelijking komt het MMA er het beste uit.

Voor wat betreft de effecten op de gebruiksfunctie defensie kan worden geconcludeerd dat het schietterrein en de laagvliegcorridor in de beide beeldkwaliteitsalternatieven kunnen worden gehandhaafd. In het geval van het MMA bevinden zich zowel in de laagvliegcorridor als in het schietterrein verschillende molens. Gebruik van het schietterrein is hierdoor niet meer mogelijk.

De laagvliegcorridor wordt hierdoor zodanig belemmerd dat deze waarschijnlijk niet meer kan worden gehandhaafd. Mogelijk kan dit laatste worden ondervangen door een aanpassing van het MMA.

5. 5. Toetsing aan beeldkwaliteit

Voor de beoordeling van de beeldkwaliteit is aan de hand van een aantal criteria een toetsing uitgevoerd. Uit die toetsing blijkt dat BKA-1 de hoogste waardering krijgt. Deze dubbele lijn met een blok aan de Waddenzijde vertoont een duidelijke samenhang met de Afsluitdijk, kan worden aangemerkt als een "grand project" dat allure uitstraalt, biedt een steeds wisselend beeld vanaf de Afsluitdijk en is in maat en schaal vergelijkbaar met de dijk.

Ook ten aanzien van compositorische aspecten, vorm en techniek en creativiteit wordt BKA-1 hoog gewaardeerd. Het BKA-2 scoort op de meeste van de beoordeelde aspecten, lager dan BKA-1, hoewel hieraan hetzelfde vormconcept ten grondslag ligt. Het MMA met de drie blokken krijgt een positieve waardering op compositorische aspecten als herkenbaar, duidelijk, logisch, telbaar, voldoende kritische massa, maar scoort lager op aspecten die de samenhang met de Afsluitdijk beoordelen. Het ontwerp wordt positief gewaardeerd in z'n helderheid, maar is niet verrassend. Het zal dan ook veel minder worden ervaren als "grand project" met allure.

5. 6. Toetsing technische uitgangspunten

Het BKA-1 heeft een geringere totale capaciteit (278 MW) dan het BKA-2 en het MMA (beide 294 MW). Toch kan nog wel worden gezegd dat het BKA-1 voldoet aan de doelstelling van circa 300 MW. De afwijking blijft binnen de toegelaten marge van 10% (zie paragraaf 4.4)

Voorts heeft het BKA-1 de langste lijnopstelling. De energie-opbrengst van deze opstelling is relatief hoog. De opbrengst van het blok is relatief laag vanwege de geringe onderlinge afstand (385 m in plaats van 640 m).

Ook voor het BKA-2 geldt dat de lijnopstelling een relatief hoge energie-opbrengst heeft. Wel is de lijn hier korter dan bij het BKA-1. De opbrengst van de beide blokken is ook hier relatief laag vanwege de geringe onderlinge afstand (500 m in plaats van 744 m), Omdat de parkcapaciteit weer wat hoger is, kan nog niet worden gezegd dat ook de totale opbrengst lager is dan die van het BKA-1.

Het MMA bestaat alleen uit blokken. Deze hebben een relatief lage opbrengst, ook hier vanwege de geringe onderlinge afstand (320 m in plaats van 640 m). Qua opbrengst scoort het MMA hierom minder dan de beide BKA's. Hier staat tegenover dat de investeringskosten en de kosten voor onderhoud en bedrijfsvoering relatief laag zijn omdat het merendeel van de turbines in het IJsselmeer staan opgesteld. In de Waddenzee zijn de onderhoudskosten hoger vanwege getij en stroming. De molens zijn minder goed bereikbaar.

De ondersteuningsconstructies en de installatie zijn duurder dan in het IJsselmeer.

Vanuit milieu-oogpunt is evenwel een zo hoog mogelijke opbrengst aan milieuvriendelijk opgewekte elektriciteit doorslaggevend. In dit opzicht verdienen hiermee de beide BKA's toch de voorkeur.

5. 7. Toets aan bestuurlijke randvoorwaarden

Gelet op het interprovinciale karakter van het windpark, dient een substantieel deel in beide provincies te worden gerealiseerd. In alle alternatieven wordt het kleinste deel in Noord-Holland geplaatst.

Dit komt omdat in alle alternatieven in meer of mindere mate rekening wordt gehouden met de vogelwaarden in het westelijk deel van de Waddenzee.

Afhankelijk van het alternatief verschilt de capaciteitsverdeling over de provincies. In onderstaande tabel is dit weergegeven.

Tabel capaciteitsverdeling provincies

	Noord-Holland		Friesland		Totaal	
	MW	%	MW	%	MW	%
BKA-1	96	34,5	182	65,5	278	100
BKA-2	60	20,4	234	79,6	294	100
MMA	84	28,6	210	71,4	294	100

Hieruit blijkt dat voor wat betreft de capaciteitsverdeling over de provincies het BKA-1 het meest gunstig scoort. Het Noord-Hollandse aandeel is hier relatief het grootst is ten opzichte van de andere alternatieven, exact een derde. Bij het MMA is dit wat minder dan een derde deel. Bij het BKA-2 wordt slechts iets meer dan een vijfde deel van de capaciteit in Noord-Holland gerealiseerd.

Hoewel niet een harde bestuurlijke randvoorwaarde is het toch wel wenselijk dat er ook voor de betrokken gemeenten sprake is van een zo redelijk mogelijk verdeling van de te realiseren capaciteit. In navolgende tabel is de verdeling van de capaciteit over de betrokken gemeenten weergegeven.

Tabel capaciteitsverdeling gemeenten

	Wieringen		Harlingen		Wieringermeer		Wûnseradiel		Totaal	
	MW	%	MW	%	MW	%	MW	%	MW	%
BKA-1	96	34,5	110	39,6	0	0	72	25,9	278	100
BKA-2	60	20,4	162	55,1	0	0	72	24,5	294	100
MMA	0	0	98	33,3	84	28,6	112	38,1	294	100

Hieruit blijkt dat in alle gevallen een deel van de capaciteit wordt geplaatst in de gemeenten Wûnseradiel en Harlingen.

Bij de BKA's worden er geen molens geplaatst in de gemeente Wieringermeer, bij het MMA niet in de gemeente Wieringen.

Bij het BKA-2 is er duidelijk sprake van een onevenredige verdeling van de capaciteit over de gemeenten. Harlingen neemt hierbij veruit het grootste deel voor zijn rekening, meer dan de helft.

Bij het BKA-1 en het MMA is er sprake van een evenrediger verdeling. Tussen het BKA-1 en het MMA onderling bestaat wat dit betreft niet veel verschil. Voorts wordt nog opgemerkt dat in geen van de alternatieve windmolens worden geplaatst in de gemeente Texel.

De algemene conclusie kan zijn dat het BKA-2 het minst past binnen de bestuurlijke randvoorwaarden. Het BKA-1 past iets beter dan het MMA, maar groot is het verschil niet.

5. 8. Afweging

In het voorafgaande zijn de drie ontwerpen beoordeeld op aspecten van natuur en milieu, gebruiksfuncties, beeldkwaliteit, techniek en bestuur. Per aspect zijn de ontwerpen vergeleken en is de onderlinge score aangegeven. Ten behoeve van de keuze voor een voorkeursmodel dient een integrale afweging plaats te vinden. Deze integrale afweging is niet een optelsom van de individuele scores per aspect, maar een gewogen oordeel over het geheel. Bij de aspecten van natuur en milieu zijn voor de eindbeoordeling vooral van belang de onderdelen vogels en landschap. Bij de weging van de factor landschap dienen ook de aspecten van beeldkwaliteit betrokken te worden. Dit omdat landschap en beeldkwaliteit in hun samenhang van belang zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van het IPWA.

Naast deze natuur- en milieu-aspecten die voor de eindbeoordeling een groot gewicht in de schaal leggen is er aantal overige relevante afwegingsfactoren, die een rol spelen in de eindbeoordeling. Het betreft onder meer het aspect defensie. De score loopt hier sterk uiteen per ontwerp. In het MMA verdwijnt defensie, terwijl defensie in beide BKA's kan worden gehandhaafd. Andere factoren die leiden tot een onderscheidend verschil zijn techniek en bestuur.

In onderstaande tabel zijn de hiervoor beschreven relevante afwegingsfactoren in beeld gebracht. Ook is een indicatieve waardering gegeven van de drie alternatieven.

Tabel relevante afwegingsfactoren

	BKA-1	BKA-2	MMA
vogels	-	-	+
landschap	+	-	0
beeldkwaliteit	+	-	0
defensie	+	+	-
technisch	+	+	0
bestuurlijk	+	-	+

Hoewel het hier indicatieve scores betreft, komt uit deze tabel naar voren dat het BKA-2 op de meeste relevante factoren negatief scoort.

De verwachte middenscore tussen het BKA-1 en het MMA op landschap en beeldkwaliteit heeft zich niet bewaarheid. Hiermee is het belangrijkste motief om dit ontwerp in de beoordeling mee te nemen weggevallen. Voorts voldoet dit alternatief het minst aan een evenredige bestuurlijke verdeling.

Op grond van deze overwegingen kan worden geconcludeerd dat BKA-2 niet verder in de afweging hoeft te worden betrokken en derhalve afvalt. Het gaat nu om een keus tussen BKA-1 en het MMA.

Deze keuze tussen deze beide alternatieven is geen eenvoudige. Op zeer uiteenlopende aspecten boeken deze alternatieven een tegenovergestelde score. Het meest relevant in de beoordeling zijn de vogelwaarden en landschap (en beeldkwaliteit). Ten aanzien van vogels kan worden vastgesteld dat beide ontwerpen een significant aantal aanvaringssslachtoffers opleveren. Binnen deze algemene vaststelling lopen de relatieve scores op het totaal van vogelwaarden uiteen. Het MMA scoort beter dan BKA-1. Het tegenovergestelde geldt voor het onderdeel landschap/beeldkwaliteit. Het BKA-1 kan worden gekwalificeerd als "grand project": een project met allure, dat de dialoog aangaat met de Afsluitdijk en dat in maat en schaal vergelijkbaar is met de dijk. De lijnvormige opzet doet recht aan het lineaire karakter van de dijk en leidt bijna vanzelfsprekend tot een verrijking en grotere leesbaarheid van de situatie. Het MMA is op zichzelf een helder, duidelijk en logisch ontwerp, maar mist de toegevoegde waarde van het BKA-1. Het is een compositie die niet specifiek is voor deze locatie. De compositie zou ook in andere situaties kunnen worden toegepast ⁶⁾.

In de afweging speelt een belangrijke rol dat de realisering van het windpark vanuit optiek van landschap/beeldkwaliteit (voor de duur van het project: 20 jaar) tot een onomkeerbare beslissing leidt. Het project heeft een zodanige impact dat op het aspect van landschap/beeldkwaliteit op conceptueel niveau geen concessies zijn te doen. Het BKA-1 is het resultaat van een iteratief proces, waarbij vanuit de ontwerpogave een optimalisatie is gezocht tussen landschap/beeldkwaliteit en de gevolgen voor vogels.

Het MMA is vanuit natuur- en milieu in datzelfde iteratieve proces geoptimaliseerd op het aspect landschap/beeldkwaliteit. Toch staat vast dat het resultaat van BKA-1 en MMA, zoals hiervoor is gemotiveerd, aanmerkelijk verschilt op het aspect landschap/beeldkwaliteit.

Het verschil in het "voegeffect" tussen het BKA-1 en MMA is aanwezig, maar minder groot dan verwacht. Beide ontwerpen hebben een significant effect op vogelwaarden. Dit betekent ook dat voor beide compensatie plaats moet vinden. In die wetenschap wordt in de afweging tussen landschap/beeldkwaliteit en vogelwaarden de voorkeur gegeven aan het BKA-1.

Bij de eindbeoordeling speelt ook het aspect defensie een rol.

⁶⁾ Zie brief van de rijksbouwmeester betreffende het IPWA d.d. 16 juli 2001.

In het MMA is het schietterrein en de laagvliegroute niet meer mogelijk. Dit in tegenstelling tot het BKA-1. Hoewel dit aspect op zichzelf niet van doorslaggevende betekenis is, is het wel belang voor de integrale afweging. Daarnaast is de energie-opbrengst van het BKA-1 iets groter, waardoor het milieuresultaat beter is.

Beide ontwerpen zijn op het bestuurlijke aspect nagenoeg vergelijkbaar.

Dit leidt tot de volgende eindconclusie.

Op grond van een integrale beoordeling op alle relevante afwegingsfactoren wordt gekozen voor BKA-1.

5. 9. Compenserende maatregelen

Uit het voorgaande blijkt dat voor wat betreft de vogelwaarden het windpark een significant effect heeft. Dit met name in de sfeer van aanvaringsslachtoffers. Dit geldt ook voor het voorkeursmodel. Het zijn met name de aantasting van deze waarden waarop compensatie moet plaatsvinden.

In de MER wordt aangegeven dat een compensatiemogelijkheid ligt in het elders verlagen van de aantallen vogelslachtoffers van andere menselijke bouwwerken of activiteiten.

Andere compensatiemogelijkheden liggen in het creëren van natuurwaarden. Wanneer we de compensatiemogelijkheden op een rij zetten kan gedacht worden aan de volgende zaken:

- het aanleggen van vooroevers voor versterking van rust-, foerageer- en/of broedgebieden;
- het herstellen van de natuurlijke waterpeilfluctuaties;
- het herstellen van de zoet-zout gradiënt in het IJsselmeer;
- visserij.

De mogelijkheden voor het creëren van natuurwaarden en andere compensatievormen sluiten goed aan bij de huidige plannen in het IJsselmeer. Ook kan worden aangesloten bij de plannen in het kader van [ES]-2 (eventuele brakwaterzone, zie paragraaf 3.3.2). De compensatiemogelijkheden zullen in het vervoltraject nader worden uitgewerkt.

6. INSTRUMENTELE VERTAALSLAG

6. 1. Inleiding

In het navolgende wordt eerst nagegaan wat voor gevolgen het windpark in het voorkeursmodel heeft voor de inpassing in bestaand beleid en wetgeving. Daarna wordt ingegaan op de inpasbaarheid in nieuw beleid en wetgeving.

6. 2. Gevolgen bestaand beleid en wetgeving

Bestaand duurzaam energiebeleid

Het voorkeursmodel past goed in de Europese, nationale en provinciale visie voor de ontwikkeling van duurzame energie in het algemeen en van windenergie in het bijzonder. Er wordt voldaan aan de afspraken, neergelegd in de BLOW (zie paragraaf 3.2). Hoewel de capaciteit (circa 278 MW) iets minder is dan de aanvankelijk gedachte 300 MW, levert het binnen de voorkeursopstelling ruimschoots een substantiële bijdrage in de duurzame energievoorziening van Nederland en Europa. Het gaat om een park van internationale allure en het zal veruit het grootste windpark in Europa zijn.

Bestaand ruimtelijk relevant beleid

Ten aanzien van de inpasbaarheid van het voorkeursmodel binnen het bestaande ruimtelijk relevante beleid, is in zijn algemeenheid bepalend of realisering van het windpark een aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken betekent. Als dit het geval is, dan is het windpark alleen mogelijk, wanneer het park een zwaarwegend maatschappelijk belang dient, het elders redelijkerwijs niet uitvoerbaar is en er voldoende compensatie plaatsvindt. Dit blijkt met name uit de Vogelrichtlijn en het Structuurschema Groene Ruimte.

Het voorkeursmodel blijft nagenoeg geheel binnen de bandbreedte voor de omgevingseffecten. Gelet hierop kan dan ook in beleidsmatige zin worden geconcludeerd dat op hoofdlijnen geen aantasting plaatsvindt van wezenlijke waarden en kenmerken. Wel is er een significante aantasting van vogelwaarden in de vorm van aanvaringslachtoffers. Hiervoor zijn echter compenserende maatregelen mogelijk. Voor wat betreft het landschap vindt weliswaar een verandering plaats in de kenmerkende openheid. Het voorkeursmodel is echter vanuit de bestaande landschappelijke kwaliteiten ontworpen, waardoor er geen aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken plaatsvindt.

Ten aanzien van het Europees beleid kan worden geconcludeerd, dat op Europees niveau windenergie wordt beschouwd als een zwaarwegend maatschappelijk belang. De MER kan worden beschouwd als een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied als bedoeld in de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Verwacht mag worden dat het Nederlandse ruimtelijke besluitvormingskader een acceptabel afwegingskader is voor de Europese Commissie. Wel moet de Europese Commissie op de hoogte worden gesteld van de genomen compenserende maatregelen.

Wat betreft het huidige nationaal beleid is hier primair het Structuurschema Groene Ruimte van belang. Dit is immers het algemene kader waarbinnen de wezenlijke waarden en kenmerken worden beschermd en afgewogen. Zoals hiervoor aangegeven moet het windpark hierin in beginsel aanvaardbaar worden geacht nu er op hoofdlijnen geen aantasting plaatsvindt van wezenlijke waarden en kenmerken.

Bovendien kan op grond van de beleidsanalyse en de Nut- en Noodzaak-analyse (NNA) voor het Windpark Afsluitdijk worden geconcludeerd dat bij windenergie sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang op nationaal niveau. De NNA onderbouwt tevens de locatiegebondenheid van een grootschalig windpark in het gebied rondom de Afsluitdijk.

Het voorkeursmodel past niet binnen de huidige *Planologische Kernbeslissing Waddenzee* (PKB). Deze staat immers binnen de eigenlijke Waddenzee geen windpark toe. Wil het windpark kunnen worden toegestaan dan zal aanpassing van deze PKB moeten plaatsvinden.

Hierbij moet worden aangetekend dat in het wordingsproces van deze PKB steeds rekening is gehouden met de mogelijkheid van een windpark langs de Afsluitdijk, maar niet in deze vorm. Aanpassing van de PKB ten behoeve van de voorkeursopstelling is dan ook niet een principiële wijziging van de PKB, maar enkel een bijstelling op een onderdeel.

Het voorkeursmodel past binnen het *Structuurschema Militaire Terreinen* (SMT). Het schietterrein en de laagvliegroute blijven immers gehandhaafd.

Voor wat betreft het nationaal waterbeleid kan worden vastgesteld dat het voorkeursmodel geen belemmering vormt voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in het IJsselmeer of de Waddenzee. Dit met name doordat het windpark buiten de stroomgeulen blijft. Wat dit betreft kan worden voldaan aan de *watertoets* (zie paragraaf 3.3.2). Ook ligt de toegang tot de installaties in de molen ruim boven het wateroppervlak, zodat een waterpeilverhoging van het IJsselmeer wat dit betreft geen problemen hoeft te geven.

Voor wat betreft de relatie met het project [ES]-2 (extra spuicapaciteit en eventuele brakwaterzone) kan worden geconstateerd dat gelet op de gehanteerde randvoorwaarden ten aanzien van bodem en water (zie paragraaf 4.2.1) het windpark geen obstakel vormt voor nieuwe spuisluisen. Wel interfereert met name de lijnopstelling van het voorkeursmodel met mogelijke locaties voor een brakwaterzone. Hiermee zal in het kader van het compensatietraject voor het IPWA en [ES]-2 rekening moeten worden gehouden.

Ten aanzien van het (inter)provinciaal beleid moet worden geconcludeerd dat dit beleid in beginsel geen belemmering vormt voor het windpark, aangezien de streekplanherziening een nevenschikt afwegingskader vormt ten opzichte van het bestaande (inter)provinciale beleid. Daarbij gaat het streekplan voor het windpark als meest recente plan voor boven het eerder vastgelegde beleid.

Dit neemt niet weg dat op onderdelen aanpassing van het bestaande beleid van de beide provincies moet plaatsvinden. Dit betreft met name het provinciaal milieubeleidsplan voor wat betreft de stiltegebieden.

Dit kan goed worden verdedigd vanuit de zwaarwegendheid van het maatschappelijk belang dat met het windpark is gemeoid.

Bestaande wetgeving

In paragraaf 3.4 is aangegeven met welke wetten bij een Windpark Afsluitdijk vooral rekening moet worden gehouden. Dit is ook van toepassing voor het voorkeursmodel. De volgende vergunningen moeten in ieder geval worden aangevraagd:

- vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet gelet op het feit dat het windpark voor een deel van het natuurmonument Waddenzee beslaat, zal een vergunning nodig zijn op grond van de Natuurbeschermingswet ⁷⁾. Ook voor de plaatsing in het IJsselmeer zal (deels) een vergunning nodig zijn, in verband met de externe werking van de aanwijzing tot beschermd natuurmonument van de Friese Waarden, alsook van de Waddenzee (het IJsselmeer is zelf geen natuurmonument);
- Wet milieubeheervergunning: gelet op de uitkomsten van de MER en de vertaling daarvan in het onderhavige basisdocument moet verlening van de milieuvergunning in beginsel mogelijk zijn. Het windpark komt deels binnen de stiltegebieden in de Waddenzee van Noord-Holland en Fryslân te liggen. In verband hiermee zullen deze stiltegebieden moeten worden aangepast, wil de milieuvergunning kunnen worden verleend. Dit kan op gelijke wijze als waarop nu bijvoorbeeld de laagvliegzone nabij Breezanddijk is uitgezonderd van deze stiltegebieden;
- vergunning op basis van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken: het windpark houdt geen aantasting in van de waterkerende functie van de Afsluitdijk en omgeving. Verwacht mag worden dat deze vergunning verleenbaar is;
- ontgrondingsvergunning voor de ondergrondse aanleg van kabels: in de afweging moeten ook de ruimtelijke belangen uit de PKB-Waddenzee worden meegewogen.

⁷⁾ Onbekend is nog of er ontheffing van de soortbeschermingsregeling in het kader van de Natuurbeschermingswet (en Habitatrichtlijn) nodig is (zie paragraaf 3.4). Dit zal bij de concrete realisering van het project aan de orde komen. Vooralsnog worden hier geen onoverkomelijke problemen verwacht.

6. 3. Nieuw beleid en wetgeving

Nieuw beleid

Zoals hiervoor in hoofdstuk 3.3.2 al is aangegeven is er nieuw ruimtelijk relevant beleid in voorbereiding. Het betreft De Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening en de nieuwe PKB-Waddenzee.

PKB-Waddenzee

Geconstateerd is dat de huidige PKB-Waddenzee moet worden aangepast. De in voorbereiding zijnde PKB-Waddenzee is hiervoor het juiste kader. In het nog vast te stellen deel 3 (Kabinetsstandpunt) zal hierop een standpunt worden ingenomen door het kabinet.

Veel is afhankelijk van de wijze waarop dit standpunt wordt geformuleerd. In de huidige PKB is een uitzondering opgenomen voor een windpark "langs" de Afsluitdijk. In de nieuwe PKB is in deel 1 opgenomen dat in deel 3 een uitzondering kan worden opgenomen voor het plaatsen van windmolens "langs" de Afsluitdijk. Op zichzelf bezien is dit een beperking ten opzichte van het huidige rijksbeleid. Immers daar is langs de Afsluitdijk reeds een windpark in principe, onder bepaalde voorwaarden, toegestaan. "Ja mits", is "nee tenzij" geworden.

Wordt in deel 3 de bedoelde uitzondering opnieuw opgenomen, dan is per saldo niets veranderd. Zoals het zich nu laat aanzien, wordt er dan ook door het rijk niet een nieuw ruimtelijk besluit genomen.

Het probleem is hierbij de interpretatie van het begrip "langs" de Afsluitdijk. Uit de toelichting op de *huidige* PKB blijkt dat dit niet al te ruim kan worden, uitgelegd. In deel 1 van de *nieuwe* PKB wordt in de toelichting aangegeven dat er een onderzoeks- en besluitvormingstraject gaande is over de mogelijke plaatsing van windmolens langs de Afsluitdijk (het IPWA). Volgens de toelichting beslaat het zoekgebied een gebied van 3 km ten noorden en ten zuiden van de Afsluitdijk. Deze uitspraak is in tegenspraak met de startnotitie voor het IPWA, waarin weliswaar wordt gesproken van een studiegebied van 3 km, maar waarbij de ruimte wordt geboden om windmolens te plaatsen buiten het studiegebied, wanneer het alternatieven betreft waarvan de nadelige effecten geringer zijn dan binnen het studiegebied en deze beantwoorden aan de doelstelling.

Gelet hierop, zou het gewenst zijn als in deel 3 van de nieuwe PKB conform de doelstelling van het project de term "in ruimtelijke samenhang met de Afsluitdijk" zou worden gehanteerd, dan wel dat in de toelichting op de nieuwe PKB een verruimde betekenis van het woord "langs" wordt gegeven. Als uiterste grens van het zoekgebied zou dan 6 km ten noorden en ten zuiden van de Afsluitdijk gehanteerd kunnen worden.

Zeker in het laatste geval zal het planologisch afwegingskader ten aanzien van het windpark in principe bestaan in de herziening van de streekplannen van beide provincies (zie hierna).

Vijfde Nota

De Vijfde Nota is vooral van belang voor het in het IJsselmeer te realiseren deel van het windpark. Zoals in paragraaf 3.3.2 is aangegeven zal in het kader van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening en de Vierde Nota Waterhuishouding een integrale visie op het IJsselmeer verschijnen, die in deel 3 van de Vijfde Nota zal worden opgenomen. Hiermee ligt het voor de hand dat ook in deel 3 van de Vijfde Nota uitspraken zullen worden opgenomen over het plaatsen van windmolens in het IJsselmeer. Dit als concrete uitwerking de algemene "nee tenzij" uitspraak, dat windmolens niet kunnen worden geplaatst in groene contourgebieden (zoals het IJsselmeer), tenzij dat onmisbaar is om de taakstelling te halen en na toetsing aan het voor die gebieden geldende beschermingsbeleid.

Nieuwe wetgeving

Naar aanleiding van de actuele problematiek aangaande de implementatie van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in ruimtelijke plannen (zoals bestemmingsplannen en streekplannen) is er momenteel rijkswetgeving in voorbereiding om de doorvertaling van de "habitattoets" (zie paragraaf 3.3.1) niet meer (primair) via ruimtelijke plannen te doen plaatsvinden, maar via de natuurbeschermingswetgeving. Dit betekent dat in de nieuwe Natuurbeschermingswet een regeling komt waarbij in (en om) Vogel- en Habitatrichtlijngebieden een ontheffing nodig is voor activiteiten met mogelijk significante effecten. Dit ook als het betreffende gebied niet als een beschermd natuurmonument is aangewezen (zoals bijvoorbeeld het IJsselmeer). Er moet dan ook rekening mee worden gehouden, dat het windpark een dergelijke ontheffing nodig zal hebben, dit naast de gangbare natuurbeschermingswetvergunning.

6. 4. Vormgeving van het planologisch kader

Zoals aangegeven in paragraaf 1.3 zal na de publieke gedachtewisseling het Planologisch Basisdocument kunnen worden omgebouwd tot een aantal door de diverse overheden op te stellen planologische documenten.

Op rijksniveau betekent dit, dat dit planologisch basisdocument, wanneer het door het rijk wordt aanvaard, uitgangspunt zal zijn voor de formulering van uitspraken in de nieuwe PKB-Waddenzee en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening.

Voorts zal het planologisch basisdocument kunnen worden omgebouwd tot twee ontwerp-streekplanherzieningen voor beide provincies. Hierin worden op hoofdlijnen de ruimtelijk relevante uitgangspunten voor het project vastgelegd. Voor een groot deel zal dit gebeuren in bindende concrete beleidsbeslissingen, die moeten worden doorvertaald in gemeentelijke bestemmingsplannen.

Wat betreft deze doorvertaling hebben de gemeenten in het Bestuursconvenant voor het IPWA afgesproken dat zij hun bestemmingsplannen voor het zoekgebied zullen afstemmen op de streekplanherzieningen.

Ten aanzien van de te formuleren uitgangspunten zal worden uitgegaan van het voorkeursmodel, al dan niet aangepast aan de uitkomsten van de gedachtewisseling.

Gelet op de concrete aard van de uitgangspunten lijkt daarbij een projectstreekplan de meest geschikte vorm. Dit houdt in dat het betreffende algemene streekplan alleen voor wat betreft het concrete project wordt herzien. Het projectstreekplan heeft een zelfstandig gebiedsgebonden karakter voor wat betreft de uitspraken over windenergie. De uitspraken over dit onderwerp in de algemene streekplannen worden daarmee voor het gebied rond de Afsluitdijk terzijde gesteld c.q. aangevuld.

Hetzelfde geldt voorzover aan de orde voor het thematisch streekplan voor windenergie "Windstreek 2000" in Friesland.

De uitspraken in het algemene streekplan ten aanzien van andere functies dan windenergie blijven in stand. Indien gebiedsgebonden uitspraken van het projectstreekplan conflicten opleveren met uitspraken in het algemene streekplan zal dit laatste voorzover nodig moeten worden aangepast. Dit zal in het projectstreekplan worden aangegeven.

Ten aanzien van de opbouw van het projectstreekplan wordt inhoudelijk uitgegaan van de informatie in dit planologisch basisdocument.

Gelet op de wettelijke eisen zal hierbij onderscheid worden gemaakt tussen het eigenlijke projectstreekplan en een toelichting daarop. Het voorkeursmodel komt dan in het eigenlijke streekplan en de rest van de informatie in de toelichting. In het eigenlijke projectstreekplan zullen met name de voor bezwaar en beroep vatbare concrete beleidsbeslissingen worden neergelegd. Dit betreft dan met name de locatiekeuze en ruimtelijke verschijningsvorm van het windpark. Deze kunnen bij de bestemmingsplannen niet meer ter discussie worden gesteld. In de toelichting zal vooral plaats zijn voor de achtergronden en de motivering van de gedane beleidskeuze.

In verband met het projectstreekplan zal ook het milieubeleidsplan van de betreffende provincie moeten worden aangepast. Dit met name voor wat betreft de stiltegebieden. Dit zal in het projectstreekplan moeten worden aangegeven. Zoals het zich nu laat aanzien, hoeft het waterhuishoudingsplan niet te worden aangepast.

De benodigde compenserende maatregelen zullen ook worden aangegeven in het projectstreekplan. De effectuering van de maatregelen zal evenwel voor het grootste deel in een ander kader moeten plaatsvinden. In het projectstreekplan zal worden aangegeven met welk instrumentarium deze effectuering zal worden nagestreefd. Dit zal niet worden uitgesteld tot de diverse vergunningtrajecten.